

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.023.01.2016

P/16/047

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpoc@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/047 – Działania Inspekcji Ochrony Środowiska na rzecz poprawy jakości wód w rzekach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Renata Robińska, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LPO/134/2016 z dnia 31 października 2016 r. oraz upoważnienie nr LPO/32/2017 z dnia 3 lutego 2017 r. 2. Zbigniew Stasiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/135/2016 z dnia 31 października 2016 r. oraz upoważnienie nr LPO/34/2017 z dnia 3 lutego 2017 r. 3. Piotr Kręt, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/1/2017 z dnia 2 stycznia 2017 r. oraz upoważnienie nr LPO/ 33/2017 z dnia 3 lutego 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-13)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, ul. Czarna Rola 4, 61-625 Poznań (dalej: WIOŚ)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zdzisław Wojciech Krajewski – Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (dalej: Wojewódzki Inspektor) (dowód: akta kontroli str. 14)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

WIOŚ w ramach programów Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) dla województwa wielkopolskiego na lata 2013-2015 oraz 2016-2020 realizował obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych, wynikający z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (zwanej dalej ustawą – Prawo wodne)², w tym podejmował prawidłowe działania w celu m.in.:

- zapewnienia jakości pomiarów i badań w ramach monitoringu stanu wód powierzchniowych,
- zachowania obowiązujących terminów i wymogów przy dokonywaniu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzek (dalej: JCWP),
- planowania i przeprowadzania kontroli w podmiotach zarządzających oczyszczalnią ścieków komunalnych i przemysłowych oraz podejmowania stosownych do sytuacji działań dyscyplinujących w stosunku do osób naruszających wymogi w zakresie zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- wykorzystania środków finansowych na prowadzenie monitoringu środowiska.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wojewódzkie programy PMŚ na lata 2013-2015 i 2016-2020 nie spełniały, w zakresie monitorowania jednolitych części wód powierzchniowych (rzek) zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę o dodatkowe objaśnienie.

² Dz.U. 2015 r. poz. 469 ze zm.

obszarów chronionych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, wymogów zawartych w przepisach krajowych a także wymogów określonych w dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej³.

Za niepokojące zjawisko należy uznać przypadki dokonywania analiz badań automonitoringowych ze zwłoką nawet do 31 miesięcy od daty uzyskania ostatnich badań pomiarów za dany okres oceny oraz różnorodne dokumentowanie czynności analitycznych ww. badań.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja wykonywania zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek oraz kontrolą podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych

W latach 2013-2016⁴ WIOŚ działał na obszarze całego województwa wielkopolskiego, w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (zwanej dalej ustawą o IOŚ)⁵ oraz statut.

Zgodnie z art. 155a ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne, WIOŚ w latach 2013-2016 realizował zadania określone w programach Państwowego Monitoringu Środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2013-2015 i 2016-20120 (dalej: WPMS), w tym dotyczące badania jakości wód powierzchniowych m.in. w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych.

Podział zadań pomiędzy poszczególne komórki organizacyjne WIOŚ określał Regulamin Organizacyjny zatwierdzony przez Wojewodę Wielkopolskiego 24 października 2011 r. Do realizacji zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek oraz kontrolą podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych zobowiązane były trzy komórki organizacyjne WIOŚ:

- Wydział Monitoringu Środowiska, do którego obowiązków należało prowadzenie monitoringu środowiska, w tym m.in. opracowywanie programów państwowego monitoringu środowiska, gromadzenie i przetwarzanie informacji o środowisku. Na dzień 31 grudnia 2016 r. w ww. Wydziale sprawami dotyczącymi monitoringu jakości wód zajmowało się 6 osób, którym przydzielono w tym zakresie zadania;
- Wydział Inspekcji oraz Działy Inspekcji w Delegaturach w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile do których zadań należało prowadzenie działalności kontrolnej w zakresie określonym w art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ, w tym sporządzanie planów działalności kontrolnej. Na dzień 31 grudnia 2016 r. sprawami dotyczącymi kontroli m.in. podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych (gospodarką wodno- ściekową) zajmowało się 14 osób, którym przydzielono w tym zakresie zadania;
- Laboratorium WIOŚ (zwane dalej Laboratorium), do którego zadań należało m.in. wykonywanie badań w zakresie oceny stanu środowiska. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zatrudnionych w nim było 95 osób, z tego 66 osoby zajmowały się biologią i fizykochemią.

(dowód: akta kontroli str. 15-71)

³ Dz. Urz. UE L 327 z 22.12.2000, str. 1, ze zm.

⁴ Okres objęty kontrolą

⁵ Dz.U. 2016 r. poz. 1688

Pani Hanna Kończal – Zastępca Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w wyjaśnieniu podała, że w latach 2013-2016 potencjał techniczny WIOŚ (baza lokalowa, środki transportu, urządzenia do poboru prób, aparatura laboratoryjna) był wystarczający do pełnej realizacji zaplanowanych zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek. Brakowało natomiast etatów do działalności kontrolnej. W lipcu 2016 r. i lutym 2017 r. WIOŚ wnioskował do Wojewody Wielkopolskiego o cztery etaty na działania kontrolne pod kątem walki z patologiami występującymi w ochronie środowiska, co nie zostało uwzględnione. W wyjaśnieniach wskazano także, że do roku 2019 Laboratorium WIOŚ doposażone zostanie – w ramach realizacji przez GIOŚ projektu pn. „Wzmocnienie monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów i ocen stanu wód powierzchniowych oraz infrastruktury badawczej, pomiarowej i informatycznej”, w sprzęt pozwalający na odbudowanie zużywającego się wyposażenia. Mając na uwadze rozszerzenie w kolejnych latach zakresu badań PMS wód, w szczególności o badania hydromorfologiczne, potrzebny będzie zakup pięciu mobilnych laboratoriów badania wód oraz zatrudnienie pięciu hydrobiologów.

(dowód akta kontroli str. 188-191)

W latach 2013-2016 WIOŚ podejmował starania celem doskonalenia merytorycznego pracowników zajmujących się monitoringiem środowiska oraz kontrolą podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych. W okresie tym, w szkoleniach dotyczących zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek uczestniczyło odpowiednio 15, 27, 21 i 21 pracowników Laboratorium oraz Wydziału Monitoringu Środowiska WIOŚ.

Tematyka szkoleń obejmowała m.in.: ocenę hydromorfologiczną rzek, monitoring elementów biologicznych wód powierzchniowych, projektowanie programów i sieci monitoringu wód powierzchniowych, realizację Ramowej Dyrektywy Wodnej, elementy biologiczne stosowane w ocenie jakości wód powierzchniowych, przygotowanie programu PMS na lata 2016-2020, metodyki oceny jakości wód rzecznych i jeziornych, makrobezkręgowce bentosowe, weryfikację sieci i programu monitoringu wód powierzchniowych na ww. lata.

Pracownicy Laboratorium oraz Wydziału Inspekcji i Działów Inspekcji uczestniczyli również w szkoleniach dotyczących kontroli podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych. Liczba uczestników tych szkoleń wyniosła odpowiednio: 10, 37, 69 i 12 osób, a ich tematyka obejmowała m.in. problematykę krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, pobór próbek, działania kontrolne w zakresie gospodarki wodnej, administracyjne kary pieniężne, gospodarkę komunalną osadami ściekowymi, programowanie całodobowych poborów ścieków urządzeniem Avalanche (do poboru całodobowego prób).

(dowód: akta kontroli str. 72-78)

WIOŚ zapewnił odpowiednią jakość pomiarów badań w monitoringu wód rzek, zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych⁶ (dalej: rozporządzenie w sprawie monitoringu wód) oraz zastępującego go rozporządzenia z dnia 19 lipca 2016 r. w tej samej sprawie⁷.

Badania w zakresie monitoringu wód rzek prowadzone były przez Laboratorium, w skład którego wchodziło siedem pracowni, w tym cztery pracownie znajdujące się

⁶ Dz.U. Nr 258, poz.1550 ze zm., uchylone z dniem 20 sierpnia 2016 r.

⁷ Dz. U. 2016 r. poz. 1178

w Delegaturach w Pile, Koninie, Lesznie i Kaliszu. Pracownice te nie posiadały wewnętrznej struktury organizacyjnej, ich kierownicy podlegali kierownikowi Laboratorium. W badanym okresie Laboratorium wykonywało swoje zadania na podstawie zarządzenia Wojewódzkiego Inspektora nr 16/2011 z dnia 18 października 2011 r. i działało w oparciu o akredytowany system zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005 – ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących. W dniu 19 sierpnia 1998 r. Polskie Centrum Badań i Certyfikacji przyznało Laboratorium Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego nr L/199/1/98. Polskie Centrum Akredytacji (dalej: PCA) udzieliło Laboratorium dwóch certyfikatów akredytacji laboratorium badawczego, w tym aktualnego, ważnego do 27 września 2017 r.⁸

Laboratorium WIOŚ wdrożyło w 1998 r. system zarządzania jakością, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025, który obejmował wszystkie etapy prowadzenia pomiarów i badań, w tym m.in.:

- pobór próbek wody i materiału biologicznego,
- transport próbek wody oraz materiału biologicznego
- wykonywanie oznaczeń fizykochemicznych, a w przypadku materiału biologicznego – oznaczeń taksonomicznych.

Według Raportu z oceny A-417-2016 z dnia 30 kwietnia 2016 r. sporządzonego przez PCA, personel kierowniczy i techniczny Laboratorium posiada w systemie zarządzania ustalony, aktualny zakres odpowiedzialności i uprawnień, właściwy do zapewnienia, że system zarządzania w obszarze organizacji i zarządzania jest stale stosowany, nadzorowany i doskonalony.

W celu potwierdzenia kompetencji technicznych oraz zgodności działania Laboratorium z wymogami ww. normy, Laboratorium poddawano corocznej ocenie wykonywanej przez audytorów PCA.

W latach 2013-2016 przeprowadzono 12 zewnętrznych audytów w zakresie funkcjonowania systemu zapewniającego odpowiednią jakość pomiarów i badań w monitoringu rzek, których zakres obejmował m.in.: badania chemiczne i właściwości fizyczne wody, badania mikrobiologiczne i biologiczne, chemiczne i właściwości fizyczne wody.

Po przeprowadzeniu ww. audytów przedstawiono wnioski, które dotyczyły m.in.:

- zwiększenia zakresu i częstotliwości uczestnictwa pracowników w szkoleniach,
- poprawy właściwości doboru zakresu wzorcowania wag analitycznych i termometrów,
- udoskonalenia wewnętrznej kontroli jakości badań,
- ulepszenia sposobu monitorowania warunków środowiskowych w szafach chłodniczych do przechowywania prób,
- doprecyzowania opisów wzorców służących do kalibracji i sprawdzeń w celu prawidłowej ich identyfikacji.

WIOŚ w każdym przypadku podejmował działania celem realizacji ww. wniosków pokontrolnych.

Laboratorium planowało i realizowało również audyty wewnętrzne obejmujące swoim zakresem obszar organizacji i zarządzania oraz działalności technicznej, w tym weryfikację i obserwację stosowanych metod badawczych. Wynikiem audytów była oceniana i potwierdzana m.in. zgodność działalności Laboratorium z wymaganiami systemu zarządzania.

Pracownicy Laboratorium WIOŚ uczestniczyli, w sposób zorganizowany i planowy, 668 razy w badaniach biegłości lub porównaniach międzylaboratoryjnych

⁸ Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego nr AB 199 ważny do 27 września 2013 r.; Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego nr AB 199 ważny do 27 września 2017 r., udzielone przez Polskie Centrum Akredytacji.

dotyczących zadań realizowanych w ramach monitoringu rzek w latach 2013-2016. Audyty te obejmowały swoim zakresem wszystkie obszary wskazane w normie PN-EN ISO/IEC 17025:2005. Zakres badań biegłości lub porównań międzylaboratoryjnych dotyczył m.in.: chlorków, siarczanów, fluorków, substancji priorytetowych, arsenu, chromu, glinu, chlorofilu, indeksu nadmanganianowego, mętności, barwy, makrobezkręgowców bentosowych rzek, pobierania próbek.

Laboratorium, realizując badania monitoringowe wód, wykorzystywało ogółem ok. 110 metodyk badawczych, z czego ok. 70 % posiadało akredytację Polskiego Centrum Akredytacji. Wszystkie pobory próbek oraz analizy (metodyki badawcze) – w tym wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego – objęte były Systemem Zarządzania zgodnym z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005.

(dowód: akta kontroli str. 79-131)

Badanie ośmiu losowo wybranych próbek (po dwie z każdego roku) wykazało, że pobieranie próbek, ich utrwalanie, pomiary wykonywane w terenie, transport i przyjęcie do Laboratorium a także przechowywanie oraz wykonywanie analiz, odbywało się zgodnie z zatwierdzonymi procedurami.

Czynności te były dokumentowane zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025.

Badania monitoringowe wód powierzchniowych realizowane w ramach ww. prób wykonywano na podstawie metodyk referencyjnych określonych m.in. w rozporządzeniu w sprawie monitoringu wód.

(dowód: akta kontroli str. 132-187)

Do czasu kontroli NIK, w WIOŚ nie został wdrożony system informatyczny umożliwiający w sposób zintegrowany i kompleksowy zbieranie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie na poziomie województwa (oraz przekazywanie do GIOŚ) danych dotyczących wyników monitoringu jakości wód rzek oraz kontroli podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych.

W latach 2013-2016, Wydział Monitoringu oraz Laboratorium, stosowały do gromadzenia danych (dotyczących m.in. wyników badań rzek, poboru próbek, metody badawczej, niepewności pomiarów), formularze przygotowane przez GIOŚ w MS Excel. Weryfikacja wyników i oceny przeprowadzane były przez pracowników Wydziału Monitoringu bez użycia narzędzi informatycznych. Gromadzenie i przetwarzanie danych związanych z kontrolami podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych, odbywało się natomiast przy pomocy Informatycznego Systemu Kontroli w Wydziale Inspekcji, który umożliwiał m.in. wprowadzanie do niego danych z dokumentacji papierowej z kontroli oraz monitorowanie działań pokontrolnych w ww. jednostkach.

(dowód; akta kontroli str. 132, 188-196)

Pani Hanna Kończal w wyjaśnieniu podała, że System informatyczny IWODA przygotowywany jest przez GIOŚ. W dniu 28 listopada 2016 r. WIOŚ otrzymał wstępną wersję filmów instruktażowych do jego obsługi.

(dowód: akta kontroli str. 190)

W latach 2013-2016 sposób organizacji wykonywania przez WIOŚ zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek oraz kontrolą podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych, a także sposób wykonywania tych zadań nie był przedmiotem skarg, wniosków lub kontroli Wojewody Wielkopolskiego lub GIOŚ.

W ww. okresie do WIOŚ wpłynęło natomiast 41 wniosków o interwencje dotyczące 35 podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków. Za zasadne uznano 26

wniosków, dotyczących 18 podmiotów, co szczegółowo opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 197-207, 434-440)

Przeprowadzone w latach 2013-2014 kontrole wewnętrzne i zewnętrzne (za wyjątkiem jednej kontroli, przeprowadzonej przez NIK w 2014 r. w temacie „Wykonywania zadań związanych z zapobieganiem i trwałym obniżaniem zanieczyszczeń wód dorzecza Odry”) nie były bezpośrednio związane z monitoringiem wód rzek oraz podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych. W latach 2013-2016 liczba kontroli zewnętrznych wyniosła odpowiednio: 4, 2, 1, 4, a przeprowadzone zostały przez następujące instytucje:

- Polska Izba Handlu Zagranicznego, przeprowadziła audyt zewnętrzny Wydziału Monitoringu w Poznaniu i w Delegaturach w Lesznie, Koninie, Kaliszu w obszarze „Ocena stanu środowiska”,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, badał realizację: umowy dotacji nr 1/V/400/8/2012 pn. „Badanie stanu środowiska w województwie wielkopolskim w 2012 r.”, oraz umowy pn. „Wsparcie techniczne WIOŚ w Poznaniu poprzez zakup pojazdów bezpośredniej dyspozycji zadaniowej”,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kontrolował trwałość: projektu nr PL0455/N3/2.8.1/023/09 pn. „Usprawnienie wdrażania i egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie WIOŚ w Poznaniu w aparaturę kontrolno-pomiarową oraz projektu nr POIŚ 0303-00-00-001/66 pn. „Wdrażanie nowoczesnych technik monitorowania powietrza, wody i hałasu poprzez zakupy aparatury kontrolno- pomiarowej i analitycznej dla sieci laboratoriów Inspekcji Ochrony Środowiska...”, a także projektu nr PL0455/N3/2.8.1/023/09 pn. „Usprawnienie wdrażania i egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie WIOŚ w Poznaniu w aparaturę kontrolno-pomiarową” oraz projektu pn. „Monitoring efektów realizacji projektu PL 100 pn. „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”,
- Najwyższa Izba Kontroli, skontrolowała WIOŚ w temacie „Wykonywanie zadań związanych z zapobieganiem i trwałym obniżaniem zanieczyszczeń wód dorzecza Odry”.

W wyniku ww. kontroli nie przedstawiono wniosków pokontrolnych do realizacji.

Ponadto, w ramach kontroli wewnętrznych, Pełnomocnik ds. Systemu Zarządzania Jakością WIOŚ w Poznaniu przeprowadził audyty wewnętrzne w Wydziale Monitoringu w Poznaniu i Delegaturach w Koninie i Kaliszu w obszarze „Ocena stanu Środowiska”, które nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 192-195, 208-219)

WIOŚ terminowo sporządzał i przedkładał GIOŚ roczne sprawozdania z działalności. GIOŚ nie zgłaszał uwag do przedkładanych sprawozdań. Ocena rzetelności sporządzonych oraz przedłożonych GIOŚ rocznych sprawozdań z działalności WIOŚ za lata 2013-2015 w zakresie prezentowanych danych dotyczących monitoringu jakości wód rzek, nie wykazała nieprawidłowości. Odstąpiono od badania rzetelności danych o kontrolach podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych, dokonujących zrzutu oczyszczonych ścieków do wód, gdyż prezentowane w tych sprawozdaniach dane nie odnosiły się bezpośrednio do kontroli oczyszczalni ścieków, których oczyszczone ścieki odprowadzane były do wód płynących.

(dowód: akta kontroli str. 1097-1118)

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Programowanie monitoringu jakości wód rzek

Opis stanu
faktycznego

WIOŚ na etapie opracowywania wojewódzkich programów Państwowego Monitoringu Środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 dysponował danymi niezbędnymi do prawidłowego wytypowania jednolitych części wód płynących (rzek) do objęcia ich monitoringiem oraz wyznaczenia punktów pomiarowo-kontrolnych w ramach poszczególnych rodzajów monitoringu tych wód.

Podstawą projektowania sieci monitoringu oraz programu badań na lata 2013-2015 były wykazy jednolitych części wód powierzchniowych przekazane przez GIOŚ pismem z dnia 6 sierpnia 2010 r. DM/5103-22/12/10/PG, a na lata 2016-2020 pismem z dnia 24 kwietnia 2014 r. DM/5103-99/11/14/PP. WIOŚ posiadał m.in. aktualne wykazy jednolitych części wód płynących zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych sporządzonymi przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (KZGW).

WIOŚ otrzymał w dniu 13 sierpnia 2010 r. z GIOŚ zbiór danych referencyjnych (geobazę WaterFrameworkDirective.gdb), w skład której wchodziły warstwy SHP (shapefile - warstwa wektorowa) dla obszaru całej Polski (pismo z dnia 6 sierpnia 2010 r. DM/5103-22/12/10/PG). Poprzez użycie programu ArcGIS warstwy referencyjne zostały wyselekcjonowane dla obszaru województwa wielkopolskiego. WIOŚ w Poznaniu, na etapie sporządzania wojewódzkich programów PMŚ, dysponował również zbiorem danych referencyjnych z wykazami obszarów chronionych, wykazem wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz danymi dotyczącymi oddziaływań antropogenicznych i oceną ich wpływu na stan rzek na obszarze województwa wielkopolskiego.

Na lata 2013–2015 oraz 2016–2020 obowiązywał taki sam wykaz jednolitych części wód powierzchniowych.

Na obszarze województwa wielkopolskiego zidentyfikowano 386 JCWP, w tym 103 zlokalizowanych na granicy województwa wielkopolskiego oraz województw sąsiednich: lubuskiego, dolnośląskiego, pomorskiego, zachodniopomorskiego, kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, opolskiego. W drodze konsultacji między sąsiednimi WIOŚ uzgodniono, że 51 JCWP zlokalizowanych na granicy województwa wielkopolskiego będzie podlegało WIOŚ w Poznaniu, natomiast pozostałych 52, innym WIOŚ.

(dowód: akta kontroli str. 973-975, 1128, 1319-1324)

Spośród wyznaczonych i przypisanych WIOŚ 334 jednolitych części wód płynących w WPMS na lata 2013–2015 zaplanowano objęcie bezpośrednimi badaniami monitoringowymi 176 JCWP, tj. 52,7% wyznaczonych, a w WPMS na lata 2016–2020 do monitoringu zaplanowano 209 JCWP, tj. 62,6% wyznaczonych.

(dowód: akta kontroli str. 903-913)

W WPMS na lata 2013-2015 zaplanowano do objęcia monitoringiem:

- diagnostycznym – 16 JCWP w 16 pp-k,
- operacyjnym – 151 JCWP w 151 pp-k,
- obszarów chronionych – 141 JCWP w 151 pp-k,

- badawczym – 4 JCWP w 5 pp-k.

W WPMŚ na lata 2016-2020 zaplanowano do objęcia monitoringiem:

- diagnostycznym – 61 JCWP w 61 pp-k,
- operacyjnym – 202 JCWP w 202 pp-k,
- obszarów chronionych – 158 JCWP w 165 pp-k,
- badawczym – 26 JCWP w 26 pp-k.

W związku ze zmianą podstaw prawnych monitoringu⁹ 30 grudnia 2016 r. wprowadzono aneks do WPMŚ na lata 2016-2020, którym zmieniono liczbę poszczególnych rodzajów monitoringu¹⁰, natomiast nie zmieniła się ogólna liczba JCWP objętych monitoringiem.

(dowód: akta kontroli str. 903-913, 1129-1222)

Spośród 334 JCWP wyznaczonych na terenie województwa wielkopolskiego 257 JCWP tj. 76,9%, nie zostało dotychczas zaplanowanych do objęcia monitoringiem diagnostycznym. Monitoring ten planowany był według kryteriów określonych w rozporządzeniu w sprawie monitoringu wód, a jednym z kryteriów wyboru JCWP do monitoringu diagnostycznego jest powierzchnia zlewni, którą zamyka JCWP przekraczająca 2500 km².

Naczelnik Wydziału Monitoringu Środowiska pani Maria Pułyk podała, że „WIOŚ w Poznaniu otrzymał z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Komputerową Mapę Podziału Hydrograficznego Polski, która zawiera warstwy .shp z podziałem hydrograficznym m.in. na zlewnie rzek z poziomami 1-14 (jednakże nie są one powiązane z warstwą JCWP), bez wyodrębnienia podzlewni. WIOŚ nie dysponuje podziałem zlewniowym rzek na terenie województwa wielkopolskiego z przyporządkowaniem JCWP do poszczególnych zlewni na obszarze dorzeczy.” Wyjaśniła również, że „planowanie monitoringu w WIOŚ w Poznaniu następowało z uwzględnieniem układu zlewniowego, wszystkie istotne zlewnie rzeczne przekraczające 2500 km² objęte są monitoringiem diagnostycznym, tak aby możliwa była ocena stanu wód powierzchniowych na obszarze dorzecza.”

W badanym okresie monitoringiem diagnostycznym objęto: zlewnię Warty wraz ze znaczącymi jej dopływami (zlewnie III rzędu), zlewnię Noteci wraz z jej dopływami (zlewnie IV rzędu) oraz zlewnię Baryczy.

(dowód: akta kontroli str. 976-988, 1083-1084, 1223-1225, 1276)

W WPMŚ na lata 2013–2015 zaplanowano do objęcia monitoringiem operacyjnym 144 spośród 248 JCWP wskazanych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (KZGW) jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Spośród niezaplanowanych do badań 104 JCWP, w przypadku 48, istniały uzasadnione przesłanki merytoryczne uniemożliwiające prowadzenie tego monitoringu (np. brak przepływu, ciek okresowo suchy, brak możliwości zlokalizowania punktu reprezentatywnego).

Z kolei w WPMŚ na lata 2016–2020 zaplanowano do objęcia monitoringiem operacyjnym 196 spośród 298 JCWP wskazanych przez Prezesa KZGW jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. W przypadku 57 spośród 102 niezaplanowanych do badań JCWP istniały przesłanki merytoryczne wskazujące na zasadność odstąpienia od monitorowania tych wód.

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2016 poz. 1178) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2016 poz. 1187).

¹⁰ Zmieniono między innymi: monitoring diagnostyczny (zwiększenie z 61 do 75 JCWP), monitoring badawczy (zwiększenie z 26 do 144 JCWP).

Ponadto w WPMŚ na lata 2013–2015 zaplanowano do objęcia monitoringiem operacyjnym siedem JCWP, nieuwjętych w wykazie KZGW, a na lata 2016–2020, sześć takich JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 989-1005, 1266-1267, 1280-1289, 1318)

W WPMŚ na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 zaplanowano monitoring obszarów chronionych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, o których mowa w art. 49b ust. 3 ustawy Prawo wodne, w przypadku dwóch JCWP¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 969)

W WPMŚ, zarówno na lata 2013–2015 jak i 2016–2020, zaplanowano monitoring obszarów chronionych ze względu na przeznaczanie do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych dla sześciu JCWP¹².

(dowód: akta kontroli str. 968)

W WPMŚ na lata 2013–2015 i 2016-2020 zaplanowano objęcie monitoringiem obszarów chronionych lub nimi powiązanych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i będących odbiornikami zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych odpowiednio 114 i 137 JCWP, co stanowiło 34,1%, i 41,0% spośród 334 JCWP wyznaczonych na terenie województwa wielkopolskiego. W przypadku 178 JCWP niezaplanowanych do objęcia tym monitoringiem na lata 2013–2015 oraz 169 JCWP na lata 2016–2020 istniały przesłanki merytoryczne¹³ wskazujące na zasadność odstąpienia od monitorowania tych JCWP pod omawianym kątem.

(dowód: akta kontroli str. 951-967, 1268-1275, 1310-1317)

W WPMŚ na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 zaplanowano objęcie badaniami monitoringowymi odpowiednio 101 i 104 JCWP będące bezpośrednim odbiornikiem ścieków odprowadzanych z oczyszczalni ścieków komunalnych. Analiza dla 10 oczyszczalni o największej wydajności¹⁴ wprowadzających ścieki do jednolitych części wód płynących, zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych lub wyznaczonych na obszarach chronionych, wykazała, że badaniami monitoringowymi objęte są miejsca poniżej zrzutu ścieków.

Naczelnik Wydziału Monitoringu Środowiska Pani Maria Pułyk podała, że zgodnie z ust. 14 załącznika 2 rozporządzenia w sprawie monitoringu wód, na potrzeby prowadzenia monitoringu operacyjnego wyznacza się tylko jeden reprezentatywny punkt pomiarowo-kontrolny, który musi być wystarczający do realizacji celu, o którym mowa w ust. 12 tego załącznika tj. m.in. oceny oddziaływania ze strony określonego źródła punktowego lub grupy źródeł punktowych. Zakres badań w danym punkcie reprezentatywnym uwzględnia rodzaj presji oddziaływującej na daną JCW. W związku z tym, w JCWP będących bezpośrednim odbiornikiem ścieków, punkty pomiarowo-kontrolne zlokalizowane są poniżej zrzutu oczyszczalni znajdujących się w zlewni JCWP, jako punkty reprezentatywne, z których wyniki badań służą ocenie stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego JCWP. Przy czym punkt pomiarowo-kontrolny może składać się z kilku stanowisk dedykowanych poszczególnym grupom elementów jakości, a w przypadku elementów biologicznych pojedynczym elementom. Jednocześnie zgodnie z ust. 20 załącznika 2 tego rozporządzenia punkty pomiarowo-kontrolne monitoringu

¹¹ Warta od Pyszącej do Kopli oraz Warta od Kopli do Cybiny.

¹² WPMŚ na lata 2013-2015: Bogdanka, Boleмка, Cybina, Dąbrówka, Trzemna (Ciemna), Moskwa do Wielkiej, WPMŚ na lata 2016-2020: Bogdanka, Boleмка, Cybina, Dąbrówka, Trzemna (Ciemna), Osiecznica (Oszczynica).

¹³ Brak presji powodowanej przez gospodarkę komunalną lub brak wpływu takiej presji na JCWP; brak lub okresowy przepływ wody w rzece uniemożliwiający wykonanie badań z częstotliwością wskazaną w przepisach.

¹⁴ Według RLM.

obszarów chronionych, o których mowa w ust. 17 pkt 4 i 5, wyznacza się wewnątrz obszaru chronionego, a warunek ten jest spełniony przy lokalizacji punktów pomiarowo-kontrolnych poniżej zrzutu oczyszczalni, co w pełni umożliwia ocenę eutrofizacji na skutek zrzutów zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych.

(dowód: akta kontroli str. 1006-1010, 1242-1243, 1277-1279)

W WPMŚ na lata 2013–2015 zaplanowano monitoring obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych we wszystkich 37 JCWP ujętych w wykazach takich obszarów sporządzonych przez dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Zgodnie z wyjaśnieniami Naczelnika Wydziału Monitoringu Środowiska WIOŚ, w WPMŚ na lata 2016-2020 nie zaplanowano monitoringu obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, ponieważ nie zostały jeszcze wyznaczone przez dyrektorów RZGW¹⁵ nowe JCWP wrażliwe na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego. Po ich wyznaczeniu zostanie sporządzony aneks do Programu PMŚ 2016-2020 uwzględniający nowo wyznaczone JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 949-950, 1226)

W WPMŚ na lata 2013–2015 monitoring obszarów chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na obszary przeznaczone do ochrony siedlisk i gatunków, ustanowionych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*¹⁶, których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, zaplanowano na 26 spośród 158¹⁷ JCWP znajdujących się na omawianych obszarach. Spośród nieobjętych tym monitoringiem 132 JCWP – 123 znajdowało się na obszarze chronionym monitorowanym przez inną reprezentatywną JCWP, w pięciu badaniach w tym zakresie zostały zrealizowane w latach 2010-2012, a w przypadku pozostałych czterech JCWP istniały merytoryczne przesłanki nieobjęcia ich takim monitoringiem. Z kolei w WPMŚ na lata 2016–2020 monitoring ten zaplanowano na 56 spośród 240¹⁸ JCWP znajdujących się na omawianych obszarach. Spośród nieobjętych tym monitoringiem 184 JCWP – 159 znajdowało się na obszarze chronionym monitorowanym przez inną reprezentatywną JCWP, a w przypadku pozostałych 25 JCWP istniały merytoryczne przesłanki nieobjęcia ich takim monitoringiem.

(dowód: akta kontroli str. 928-948, 1295-1301)

W WPMŚ na lata 2013–2015 zaplanowano do objęcia monitoringiem badawczym cztery JCWP, a na lata 2016–2020 – 26¹⁹ JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 903-913)

Analiza prawidłowości wyznaczenia 15 punktów pomiarowo-kontrolnych w JCWP wybranych do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, badawczego i obszarów chronionych ujętych w WPMŚ na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020, potwierdziła stosowanie obowiązujących kryteriów wyznaczania takich punktów pomiarowo-kontrolnych, określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie monitoringu wód.

¹⁵ Rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu z dnia 1 lutego 2017 r. w sprawie określenia w regionie wodnym Środkowej Odry wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2017 r. poz. 1153) oraz Rozporządzenie Dyrektora RZGW w Poznaniu z dnia 28 lutego 2017 w sprawie określenia w regionie wodnym Warty wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2017 r. poz. 1638)

¹⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.

¹⁷ Na terenie woj. wielkopolskiego na etapie przygotowania wojewódzkiego programu PMŚ na lata 2013-2015 zidentyfikowano 189 JCWP znajdujących się na omawianych obszarach chronionych, w tym 31 podlegało jurysdykcji innych WIOŚ.

¹⁸ Na terenie woj. wielkopolskiego na etapie przygotowania wojewódzkiego programu PMŚ na lata 2016-2020 zidentyfikowano 283 JCWP znajdujących się na omawianych obszarach chronionych, w tym 43 podlegało jurysdykcji innych WIOŚ.

¹⁹ Aneks z 30.12.2016 r. zwiększo liczbę JCWP objętych monitoringiem badawczym do 144.

(dowód: akta kontroli str. 1227-1241)

W WPMS na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 prawidłowo planowano badania elementów biologicznych w zakresie składu i liczebności flory wodnej oraz składu i liczebności makrobezkręgowców bentosowych w ramach poszczególnych rodzajów monitoringu. Natomiast za badania składu, liczebności i struktury wiekowej ichtiofauny był odpowiedzialny GIOŚ.

(dowód: akta kontroli str. 970-972)

W WPMS na lata 2013–2015 zaplanowano do objęcia badaniami monitoringowymi substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego 44 JCWP, a na lata 2016–2020 przewidziano do objęcia tym monitoringiem 84 JCWP. Badania substancji szkodliwych dla środowiska wodnego planowano w ramach realizacji monitoringu diagnostycznego i operacyjnego wód.

(dowód: akta kontroli str. 1047-1050, 1244-1265, 1277-1278)

Projekty WPMS na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 zostały sporządzone samodzielnie przez pracowników WIOŚ. Projekt WPMS na lata 2013–2015, w dniu 20 listopada 2012 r. został skierowany do GIOŚ celem zatwierdzenia. GIOŚ nie zgłosił uwag merytorycznych w zakresie monitoringu rzek. Projekt ten został zatwierdzony przez GIOŚ 28 grudnia 2012 r. Z kolei projekt WPMS na lata 2016–2020, został skierowany do GIOŚ w celu zatwierdzenia w dniu 20 listopada 2015 r. Zgłoszone przez GIOŚ uwagi dotyczące opisu zadania i zestawienia liczby JCWP i punktów pomiarowo-kontrolnych zostały uwzględnione, a w dniu 30 grudnia 2015 r. GIOŚ zatwierdził omawiany projekt.

(dowód: akta kontroli str. 1086-1096)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W WPMS na lata 2013–2015 nie zaplanowano do objęcia monitoringiem operacyjnym 56²⁰ jednolitych części wód płynących zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, ujętych w wykazie Prezesa KZGW, pomimo iż w przypadku tych JCWP nie występowały przesłanki merytoryczne, wskazujące na brak możliwości poboru prób z częstotliwością wynikającą z obowiązujących przepisów. Analogicznie w WPMS na lata 2016-2020 nie zaplanowano do objęcia monitoringiem operacyjnym 45²¹ JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, ujętych w wykazie Prezesa KZGW.

(dowód: akta kontroli str. 989-1005, 1266-1267, 1318)

²⁰ Dotyczyło to następujących JCWP: Błotnica; Broda; Dopływ poniżej jez. Łęgowa; Dopływ spod Bielawy; Dopływ spod Maniewa; Dopływ spod Oporowa; Dopływ spod Wszembórze; Dopływ z gaj. Czmoń; Dopływ z Jaroszyńska; Dopływ z jez. Kosewskiego; Dopływ z jez. Turostowa; Dopływ z jez. Wapińskiego; Dopływ z Kłodzina; Dopływ z Marcewka; Dopływ z Michalinowa; Dopływ z Niemierzyc; Dopływ z Nieświastowic; Dopływ z Ochodzy; Dopływ z Przychodka; Dopływ z Przysieczna; Dopływ z Radgodzicy; Dopływ z Rejowca; Dopływ z Sokolowa Budzińskiego; Dopływ z Sołeczna; Dopływ z Szemborowa; Glinica; Gwda od wpływu do Zb. Podgaje do zb. Ptusza; Kanał Bernardyński; Kanał Bobrowski; Kanał Dzwiniński; Kanał Młotkowski; Kanał Niemiecki; Kanał Otorowski; Kanał Przysieka Stara; Kanał Romanowski; Kielbańska; Kłosowska Struga; Krępica; Lichwińska Struga; Łobzonka do Jelonki; Łomnica; Młynisko; Obrzański Kanał Środkowy; Potok z jez. Sławno; Rów Kąkolewski; Sama od Kanału Lubosińskiego do Dopływu z Brodziszewa; Słopica; Śremska Struga; Warta od Dopływu z Uchorowa do Welny; Warta od Moskawy do Pyszącej; Warta od Neru do Teleszyny; Warta od Teleszyny do Topca; Warta od Topca do Powy; Wiercica do Borkówki; Zaganka; Żurawka.

²¹ Dotyczyło to następujących JCWP: Bukówka do Dzierżanej; Czarna Woda; Dopływ spod Bielawy; Dopływ spod Gromadna; Dopływ spod Kamińska; Dopływ spod Maniewa; Dopływ spod Oporowa; Dopływ spod Ruskowa; Dopływ spod Sadlna; Dopływ spod Wszembórze; Dopływ z Annopola; Dopływ z gaj. Czmoń; Dopływ z Jaroszyńska; Dopływ z jez. Kosewskiego; Dopływ z jez. Turostowa; Dopływ z jez. Wapińskiego; Dopływ z Jeziorok Kosztowskich; Dopływ z Kamienia; Dopływ z Kluczewa; Dopływ z Kłodzina; Dopływ z Małoszyny; Dopływ z Marcewka; Dopływ z Michalinowa; Dopływ z Niemierzyc; Dopływ z Sołeczna; Dopływ z Szemborowa; Dopływ z Węgierc; Gwda od wpływu do Zb. Podgaje do zb. Ptusza; Jaroszeńska Struga; Kanał Dzwiniński; Kanał Niemiecki; Kanał Przysieka Stara; Młynisko; Pękawica; Potok z jez. Sławno; Rów Kąkolewski; Rudnica; Sama od Kanału Lubosińskiego do Dopływu z Brodziszewa; Słopica; Smolnica; Szczuczna; Śremska Struga; Warta od Dopływu z Uchorowa do Welny; Warta od Moskawy do Pyszącej; Warta od Neru do Teleszyny.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że zarówno rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych²² jak i Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry²³ przewidują nieobjęcie monitoringiem wszystkich JCWP na danym obszarze. W związku z powyższym do wojewódzkich programów PMŚ na lata 2013-2015 i 2016-2020, WIOS planował monitoring w oparciu o kryteria zawarte w załączniku nr 1 do obowiązującego wówczas rozporządzenia w sprawie monitoringu wód, a do aneksu do PMŚ 2016-2020 w oparciu o kryteria zawarte w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, mając na względzie zapewnienie oceny stanu wód zarówno monitorowanych jak i niemonitorowanych JCWP na obszarze województwa. Wybrane do monitoringu JCWP reprezentują wszystkie typy wód oraz są reprezentatywne pod względem oddziaływań antropogenicznych. Wskazał również, że w pracy pt. „Aktualizacja wykazu JCWP i SCWP dla potrzeb kolejnej aktualizacji planów w latach 2015-2021 wraz z weryfikacją typów wód części wód” realizowanej na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie wskazano, że podczas pierwszej identyfikacji JCWP w wykazie znalazły się cieki, które nie miały uzasadnienia wyznaczenia jako części wód. Podczas weryfikacji wykazu JCWP uwagi w tym zakresie zostały uwzględnione i takie części wód zostały usunięte lub włączone do niżej położonych części wód. Spośród 56 JCWP nieobjętych w latach 2013-2015 monitoringiem operacyjnym, nie ujęto: 32 JCWP, które podczas prowadzonej przez KZGW aktualizacji wykazu JCWP zostały z niego usunięte, pięć JCWP, dla których nie zidentyfikowano presji oraz 19 uznanych za mniej istotne dla gospodarki wodnej, które zaplanowano do zbadania w ramach monitoringu diagnostycznego i/lub operacyjnego na lata 2016-2021, m.in. w związku ze zmianą wykazów do monitorowania obszarów chronionych. Natomiast spośród 45 JCWP niezaplanowanych w wojewódzkim programie PMŚ na lata 2016-2020, do objęcia monitoringiem operacyjnym, nie ujęto: 34 JCWP, które podczas prowadzonej przez KZGW aktualizacji wykazu JCWP zostały z niego usunięte oraz 11, dla których nie zidentyfikowano presji.

(dowód: akta kontroli str. 1302-1307)

Zdaniem NIK, wyjaśnienie, że w ramach prowadzonej aktualizacji wykazu JCWP, część JCWP, które nie zostały objęte monitoringiem operacyjnym mimo zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych, została usunięta, nie może być uwzględnione, ponieważ przy opracowywaniu obu WPMŚ obowiązywał i nadal obowiązuje wykaz, w którym te JCWP są ujęte. NIK stwierdza, iż zgodnie z art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy – *Prawo wodne*, wykazy JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych sporządza się na potrzeby opracowania planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Za opracowanie projektów tych planów odpowiedzialny jest, zgodnie z art. 90 ust. 1 pkt 1a ww. ustawy, Prezes KZGW. Z kolei w myśl art. 155a ust. 1 pkt 1 tej ustawy, monitoring wód ma m.in. na celu pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zatem Wojewódzki Inspektor nie posiadał kompetencji do odstąpienia od prowadzenia monitoringu operacyjnego ww. JCWP.

W ocenie NIK, powyższe postępowanie naruszało postanowienie § 5 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie monitoringu wód, który stanowi, że

²² Dz. U. Nr 257, poz. 1545

²³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1178)

monitoring operacyjny JCWP ustanawia się w celu ustalenia stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych. Ponadto, niezaplanowanie takich badań w WPMŚ na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 było niezgodne z zatwierdzonymi przez Ministra Środowiska Programami Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020, które wskazują, że programem monitoringu operacyjnego w województwie powinny zostać objęte jednolite części wód płynących, zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych według wykazu sporządzonego przez Prezesa KZGW. Tym samym niezaplanowanie monitoringu ww. JCWP w projekcie WPMŚ na lata 2013–2015 oraz na lata 2016–2020 stanowiło naruszenie art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 20 września 1991 r. o *Inspekcji Ochrony Środowiska*, stanowiącego, iż wojewódzkie programy monitoringu zawierają zadania określone w wieloletnich programach państwowego monitoringu środowiska. Dodatkowo, omawiane postępowanie było niezgodne z pkt 1.3.2. załącznika V do dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*, zgodnie z którym monitoring operacyjny przeprowadzany jest dla tych części wód, które na podstawie oceny wpływu wykonanej zgodnie z załącznikiem II lub monitoringu diagnostycznego zostały określone jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, określonych dla nich na mocy art. 4 ww. dyrektywy.

2. W WPMŚ na lata 2013–2015 nie zaplanowano, do objęcia monitoringiem obszarów chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i będących odbiornikami zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych, 42 JCWP²⁴, pomimo iż wystąpiły przesłanki merytoryczne²⁵ do objęcia ww. JCWP takim monitoringiem. Z kolei w WPMŚ na lata 2016–2020 nie zaplanowano do objęcia monitoringiem w powyższym zakresie 28 JCWP²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 951-967, 1268-1294, 1310-1317)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że spośród 42 JCWP nieobjętych w latach 2013-2015 monitoringiem obszarów chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na

²⁴ Dotyczyło to następujących JCWP: PLRW600001836349 Dopływ ze zb. Słupca; PLRW60000185639 Kanał Mosiński do Kani; PLRW60000185673 Kanał Mosiński od Kani do Kanału Przysieka Stara; PLRW6000018874 Kanał Romanowski; PLRW60000161833726 Wiercica do Borkówki; PLRW6000016183688 Dopływ spod Strzałkowa; PLRW60000161849329 Giszka; PLRW6000016185632 Dąbrówka; PLRW60000161856849 Mogilnica do Mogilnicy Wschodniej; PLRW600001618692 Dopływ z Nienawiszczka; PLRW600001618726 Kanał Otorowski; PLRW600001718331229 Struga Mikulicka; PLRW60000171843529 Młynówka; PLRW600001718536 Kanał Bobrowski; PLRW6000017185589 Kanał Szymanowo-Grzybno; PLRW6000017185652 Dopływ z Goli; PLRW600001718576 Potok Junikowski; PLRW600001718578 Bogdanka; PLRW600001718656 Dopływ z jez. Starskiego; PLRW6000017187149 Kończak; PLRW60000171881189 Noteć do Dopływu z jez. Lubotyń; PLRW6000017188922 Miałka do Dopływu z Pęczkowa; PLRW6000018188729 Krępica; PLRW6000018188732 Łomnica; PLRW6000019183199 Warta od Siekiernika do Neru; PLRW6000019184399 Proсна od Strugi Kraszewickiej do Ołoboku; PLRW6000020185749 Kopel od Głuszynki do ujścia; PLRW6000020188151 Noteć od Dopływu z Jez. Lubotyń do Dopływu spod Sadłna; PLRW6000020188669 Piława od Zb. Nadarzyckiego do ujścia; PLRW6000021183511 Warta od Teleszyny do Topca; PLRW6000021183519 Warta od Topca do Powy; PLRW600002118519 Warta od Proсны do Lutyni; PLRW600002118759 Warta od Ostrogi do Kamionki; PLRW60000231835669 Bawół od Czarnej Strugi; PLRW6000023186589 Rudka; PLRW600002318769 Kamionka; PLRW6000024183569 Bawół od Czarnej Strugi do ujścia; PLRW6000024186675 Mała Wełna od wypływu z Jez. Gorzuchowskiego do dopl. z Rejowca; PLRW600002418859 Noteć od Kcynki do Gwdy; PLRW6000025185669 Kanał Wonieść; PLRW600002518567299 Racocki Rów; PLRW60000251865299 Nielba.

²⁵ Występowanie presji powodowanej przez gospodarkę komunalną oraz wpływ takiej presji na JCWP (wg. wykazu KZGW); istnienie warunków hydrologicznych umożliwiających wykonanie badań z częstotliwością wskazaną w przepisach (brak danych o przeszkodach w tym zakresie).

²⁶ Dotyczyło to następujących JCWP: PLRW600001836349 Dopływ ze zb. Słupca; PLRW60000185639 Kanał Mosiński do Kani; PLRW6000018865889 Samborka; PLRW6000018868699 Kocunia od wypływu z jez. Sławianowskiego do ujścia; PLRW6000018874 Kanał Romanowski; PLRW6000016184929 Trzemna (Ciemna); PLRW60000161849329 Giszka; PLRW6000017141699 Złotnica; PLRW6000017184354 Babia Rzeka; PLRW6000017185532 Kanał Graniczny; PLRW6000017185589 Kanał Szymanowo-Grzybno; PLRW6000017185652 Dopływ z Goli; PLRW600001718576 Potok Junikowski; PLRW600001718656 Dopływ z jez. Starskiego; PLRW6000017187149 Kończak; PLRW600001718734 Rów Rzeziński; PLRW6000017188922 Miałka do Dopływu z Pęczkowa; PLRW60000181886529 Debrzynka; PLRW6000018188682 Głomia do dopl. z jez. Zaleskiego; PLRW6000018188729 Krępica; PLRW6000019184399 Proсна od Strugi Kraszewickiej do Ołoboku; PLRW6000020188669 Piława od Zb. Nadarzyckiego do ujścia; PLRW60000201886990 Radacznica; PLRW600002318769 Kamionka; PLRW600002418859 Noteć od Kcynki do Gwdy; PLRW6000024188899 Drawa od Mierzęckiej Strugi do ujścia; PLRW60000251865299 Nielba; PLRW600002518868679 Kocunia do jez. Sławianowskiego.

obszary wrażliwe na eutrofizację wywołana zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i będącymi odbiornikami zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych, 33 JCWP były zbadane w ramach monitoringu operacyjnego (MO), którego zakres był tożsamy z zakresem monitoringu obszarów chronionych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację (MOEU), a pozostałe dziewięć JCWP zostały zaplanowane do objęcia monitoringiem w WPMŚ na lata 2016-2020 (w tym siedem MOEU). Natomiast wszystkie 28 JCWP, które w WPMŚ na lata 2016-2020 nie zostały zaplanowane do objęcia monitoringiem obszarów chronionych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołana zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych zostały objęte monitoringiem operacyjnym, z czego 14 objęto tym monitoringiem w 2016 r., a 14 zaplanowano na lata 2017-2020.

(dowód: akta kontroli str. 1302-1309)

Zdaniem NIK, jeżeli dla JCWP istniały przesłanki do uznania jej za obszar chroniony ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację i nie było przeszkód merytorycznych, wskazujących na zasadność odstąpienia od badań terenowych, to należy ją objąć monitoringiem, który pozwoliłby na ustalenie spełnienia bądź niespełnienia wymagań dla tego obszaru, tym bardziej, gdy te JCWP były zaplanowane do monitoringu operacyjnego. W przypadku zaś stwierdzenia, po wykonaniu badań monitoringowych, niespełnienia takich wymagań przez JCWP, należało ją – zgodnie z wymogiem określonym w pkt 25, w części V *Sposób prowadzenia monitoringu* załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie monitoringu wód – monitorować dopóki obszary te nie spełnią wymagań zawartych w przepisach szczególnych, na mocy których zostały utworzone, oraz nie spełnią określonych dla nich celów środowiskowych, o których mowa w art. 38d ust. 1 i 2 oraz art. 38f ustawy – Prawo wodne.

Ocena cząstkowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wojewódzkie programy PMŚ na lata 2013-2015 i 2016-2020 nie spełniały, w zakresie monitorowania jednolitych części wód powierzchniowych (rzek) zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz obszarów chronionych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, wymogów zawartych w przepisach krajowych.

3. Prowadzenie monitoringu jakości wód rzek

Opis stanu faktycznego

W ramach realizacji WPMŚ na lata 2013-2015 objęto:

- monitoringiem diagnostycznym – wszystkie zaplanowane 16 JCWP
- monitoringiem operacyjnym – 150²⁷ JCWP z zaplanowanych 151 JCWP
- monitoringiem obszarów chronionych – 140²⁷ JCWP z zaplanowanych 141 JCWP
- monitoringiem badawczym – wszystkie zaplanowane 4 JCWP

W ramach realizacji WPMŚ na lata 2013-2015 oraz na lata 2016-2020 prawidłowo wykonano badania elementów biologicznych w zakresie makrofitytów, fitobentosu oraz składu i liczebności makrobezkręgowców bentosowych w ramach poszczególnych rodzajów monitoringu. Prawidłowo dokonano również badania elementów fizykochemicznych, wspierających elementy biologiczne oraz elementów chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 903-913)

²⁷ JCWP brak możliwości wykonania badań - ciek suchy

Wyniki obserwacji elementów hydromorfologicznych były gromadzone w osobnych arkuszach pn. „Karta statystyczno-informacyjna terenowych prac hydromorfologicznych i ustalenie jakości hydromorfologicznej badanej części wód”. Wyniki te były uwzględniane w ocenie stanu JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 668-679)

Spośród 16 JCWP objętych monitoringiem diagnostycznym w latach 2013-2015, badania ichtiofauny w ośmiu przypadkach nie wpłynęły na ocenę JCWP, w trzech przypadkach nastąpiło pogorszenie oceny (dwa - w 2015 r. i jeden - w 2014 r.) w czterech przypadkach nie wykonano badań ichtiofauny a w jednym przypadku WIOŚ odrzucił wyniki badania ichtiofauny (badania z 2012 r.). Powodem odrzucenia przekazanych badań była niska wiarygodność oceny tego elementu biologicznego i brak zakończenia ćwiczenia interkalibracyjnego w tym zakresie. Zgodnie z pismem GIOŚ (e-mail GIOŚ z dnia 9 maja 2013 r.) w przypadkach, w których wyniki monitoringu ichtiofauny obniżyłyby ocenę stanu wód do stanu złego GIOŚ zalecił wykluczenie oceny ichtiofauny. Badania ichtiofauny zlecał GIOŚ wykonawcy zewnętrznemu.

(dowód: akta kontroli str. 668-669)

Analiza zakresu badań monitoringu dla losowo wybranych punktów pomiarowo-kontrolnych wyznaczonych w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, badawczego i obszarów chronionych ze względu na zanieczyszczenie pochodzące ze źródeł komunalnych, których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie²⁸, wykazała że:

- zakres badanych wskaźników jakości jednolitych części wód płynących w zależności od prowadzonego monitoringu w wybranych losowo pp-k był zgodny z zakresem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie monitoringu wód,
- częstotliwość badań poszczególnych wskaźników była zgodna z określonymi w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie monitoringu wód,
- dla jednego wskaźnika²⁹ stosowano metodykę inną niż metodyka referencyjna, określona w załączniku nr 5 do rozporządzenia w sprawie monitoringu wód. Kierownik Laboratorium wyjaśnił, że stosowana metodyka była równoważna z metodami referencyjnymi i spełniała warunki ww. rozporządzenia, co zostało potwierdzone międzylaboratoryjnymi badaniami zorganizowanymi przez kompetentną jednostkę AQUACHECK. W roku 2016 podjęto działania w celu zakupu wyposażenia, pozwalającego na realizację badań benzenu zgodnie z wymaganą metodyką referencyjną. Od 2017 r. badania benzenu wykonywane są techniką chromatografii gazowej z analizą fazy nadpowierzchniowej, opartej o normę PN-ISO 11423-1.

(dowód: akta kontroli str. 828-863)

WIOŚ w zakresie realizacji zadań związanych z monitoringiem rzek w okresie objętym kontrolą, nie zlecał żadnych zadań zewnętrznym jednostkom organizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 606-609)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

²⁸ Warta-Wiórek, PL02S0501_0904 Warta od Pysznej do Kopli kod jednolitej części PLRW60002118573

²⁹ Benzen - metoda chromatografii gazowej z detekcją płomieniowo-jonizacyjną.

4. Dokonywanie ocen stanu wód rzek

WIOŚ, oceny jednolitych części wód płynących dokonywał na podstawie wytycznych przekazanych do stosowania przez GIOŚ. Podstawą do wydania przedmiotowych wytycznych były rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r., z 22 października 2014 r. oraz 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych³⁰ (dalej: rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji wód).

(dowód: akta kontroli str. 610-611)

W WIOŚ nie dokonywano ocen niemonitorowanych JCWP. Odnośnie stosowania modeli matematycznych do oceny jednolitych części wód Zastępca Wojewódzkiego Inspektora Hanna Kończal podała, że rozporządzenia oraz wytyczne nie uwzględniają oceny na podstawie modeli matematycznych. W związku z tym nie wykonano oceny JCWP z użyciem tego narzędzia.

(dowód: akta kontroli str. 611)

Ocenie poszczególnych elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych stanu ekologicznego, w latach objętych kontrolą, poddano 386 jednolitych części wód płynących. W 179 przypadkach oceny JCWP dokonano na podstawie ekstrapolacji wykonanej w 2013 r. przez IMGW na zlecenie GIOŚW, w 52 przypadkach oceny JCWP dokonywały jednostki WIOŚ w sąsiednich województwach.

W latach 2013-2015 dla pozostałych badanych JCWP przeprowadzono klasyfikację elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych, przy czym:

- w 2013 r. dokonano klasyfikacji 64 JCWP pod względem elementów biologicznych i hydromorfologicznych oraz 65 pod względem elementów fizykochemicznych,
- w 2014 r. dokonano klasyfikacji 47 JCWP pod względem elementów biologicznych oraz 42 pod względem elementów hydromorfologicznych i fizykochemicznych,
- w 2015 r. dokonano klasyfikacji 52 JCWP pod względem elementów biologicznych, 46 pod względem elementów hydromorfologicznych oraz w 51 pod względem fizykochemicznych.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

W powyższym okresie w pozostałych JCWP uwzględniono badania z lat ubiegłych na zasadzie dziedziczenia³¹. Jeśli JCWP była badana co roku w różnym zakresie badań (monitoring diagnostyczny, operacyjny) wówczas oceną końcową jest ocena na podstawie szerszego zakresu badań³². Dziedziczenie jest procesem aktualizacji wykonanej oceny o wyniki uzyskane w kolejnym roku badań.

(dowód: akta kontroli str. 625-662)

Na podstawie analizy wybranych losowo 6 JCWP³³ stwierdzono, że dokonana przez WIOŚ klasyfikacja poszczególnych elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych JCWP poprzez porównanie uzyskanego pomiaru

³⁰ Dz. U. 2011. Nr 257 poz. 1545, Dz. U. 2014 poz. 1482, Dz. U. 2016 poz. 1187

³¹ Dziedziczenie oceny to przeniesienie wyników oceny JCWP (elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych i chemicznych) na kolejny rok, w przypadku gdy JCWP nie była objęta monitoringiem. JCWP, która była objęta monitoringiem diagnostycznym może dziedziczyć ocenę przez kolejnych sześć lat, JCWP która była objęta monitoringiem operacyjnym może dziedziczyć ocenę przez kolejne trzy lata.

³² Wytyczne GIOŚ

³³ Osiecznica (Osiecznica), Kończak, Warta od Rózanego Potoku do dopływu z Uchorowa, Samica Kierska, Ostroroga, Kuroch.

z wartościami granicznymi wskaźników jakości JCWP, określonymi w zależności od rodzaju wód, w załączniku 1 lub 3 oraz w załączniku 6 do rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji wód i przypisanymi tym wskaźnikom klas wód była poprawna.

(dowód: akta kontroli str. 693-827, 864-874)

W wyniku klasyfikacji elementów biologicznych 162 JCWP:

- w 2013 r. sześć zaliczono do klasy I, 49 zaliczono do klasy II, 61 do klasy III, 32 do klasy IV i 5 do klasy V, nie oceniono dziewięć JCWP;
- w 2014 r. 10 zaliczono do klasy I, 52 zaliczono do klasy II, 59 do klasy III, 29 do klasy IV, pięć do klasy V, nie oceniono siedmiu JCWP;
- w 2015 r. 10 zaliczono do klasy I, 47 zaliczono do klasy II, 60 do klasy III, 33 do klasy IV, siedem do klasy V, nie oceniono pięciu JCWP.

W wyniku klasyfikacji elementów fizykochemicznych 162 JCWP:

- w 2013 r. 53 zaliczono do klasy II, 100 sklasyfikowano poniżej stanu dobrego (PSD), nie oceniono dziewięciu JCWP;
- w 2014 r. 57 zaliczono do klasy II, 98 sklasyfikowano jako PSD, nie oceniono siedmiu JCWP;
- w 2015 r. 59 zaliczono do klasy II i 98 sklasyfikowano jako PSD, nie oceniono pięciu JCWP.

W wyniku klasyfikacji elementów hydromorfologicznych 162 JCWP:

- w 2013 r. 39 zaliczono do klasy I, 114 zaliczono do klasy II, nie oceniono dziewięciu JCWP;
- w 2014 r. 32 zaliczono do klasy I, 123 zaliczono do klasy II, nie oceniono siedmiu JCWP;
- w 2015 r. 16 zaliczono do klasy I i 141 zaliczono do klasy II, nie oceniono pięciu JCWP.

W latach 2013-2015, w wyniku badań 162 JCWP, stwierdzono pogorszenie klasy elementów biologicznych 35 JCWP, klasy elementów fizykochemicznych 11 JCWP oraz klasy elementów hydromorfologicznych 47 JCWP. Jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora pogorszona ocena po przeprowadzonych badaniach miała charakter czasowy i wynikała w większości ze zmiany metody badań oraz zaostrzenia kryteriów oceny lub zwiększenia liczby ocenianych parametrów. Pogorszenie elementów fizykochemicznych (wzrost stężenia substancji biogennych i zanieczyszczeń organicznych, pogorszenie warunków tlenowych) spowodowane mogło być również suszą hydrologiczną i związanym z nią spadkiem poziomu wód, a tym samym, zmniejszeniem zdolności samooczyszczania rzek.

(dowód: akta kontroli str. 892-902, 1079-1082)

W badanym okresie, wyniki badań i dokonanej klasyfikacji wykazały poprawę klasy elementów biologicznych 45 JCWP, klasy elementów fizykochemicznych 13 JCWP i klasy elementów hydromorfologicznych jednej JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

Zgodnie §§ 9 pkt 1-3 rozporządzeń w sprawie sposobu klasyfikacji wód, klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się corocznie najpóźniej do końca I półrocza po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym były wykonane badania – w przypadku jednolitych części wód powierzchniowych objętych monitoringiem diagnostycznym lub operacyjnym w roku, którego dotyczy ocena. W przypadku

wykonywania klasyfikacji w punktach pomiarowo-kontrolnych wyniki przesyła się najpóźniej do końca czwartego miesiąca po zakończeniu roku kalendarzowego.

Wyniki monitoringu rzek badanych na terenie województwa wielkopolskiego wysyłane były do Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ w terminach odpowiednio: za 2013 r. – 25 marca 2014 r., za 2014 r. – 25 marca 2015 r. oraz za 2015 r. – 31 marca 2016 r.

Wyniki oceny stanu jednolitych części wód płynących badanych w województwie wielkopolskim były wysyłane do GIOŚ odpowiednio: 30 czerwca 2014 r., 30 czerwca 2015 r. oraz 30 czerwca 2016 r.

Wyniki klasyfikacji wskaźników jakości wód płynących w punktach pomiarowo kontrolnych w województwie wielkopolskim za lata 2013-2015 została wykonana i upowszechniona na stronie internetowej WIOŚ odpowiednio: 28 marca 2014 r., 30 marca 2015 r. i 31 marca 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 612-624, 1127)

W wyniku oceny stanu ekologicznego badanych naturalnych JCWP:

- w 2013 r. stan ekologiczny określono dla 67, w tym dla: 12 jako dobry, 44 jako umiarkowany, dziewięć jako słaby i dwa jako zły;
- w 2014 r. stan ekologiczny określono dla 68, w tym dla: 10 jako dobry, 48 jako umiarkowany, dziewięciu jako słaby i jeden jako zły;
- w 2015 r. stan ekologiczny określono dla 71, w tym dla: ośmiu jako dobry, 51 jako umiarkowany, 11 jako słaby i jeden jako zły.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych w ciekach naturalnych, jeziorach lub innych zbiornikach naturalnych, wodach przejściowych oraz wodach przybrzeżnych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Analizie poddano po jednej losowo wybranej jednolitej części wód płynących³⁴, dla których przeprowadzono badania monitoringowe. Interpretacja wyników badań wskaźników jakości wód powierzchniowych wchodzących w skład elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorficznych była zgodna ze sposobem określonym w części B pkt X, załącznika nr 7 rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji wód.

(dowód: akta kontroli str. 864-874)

W latach 2013-2015, w wyniku badań 73 JCWP naturalnych, stwierdzono pogorszenie stanu ekologicznego 11 JCWP, miało ono charakter czasowy. Poprawę stanu ekologicznego stwierdzono w przypadku sześciu badanych JCWP. Porównania oceny JCWP w województwie dokonano w 57 przypadkach na podstawie badań monitoringowych oraz na zasadzie dziedziczenia.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

W wyniku oceny potencjału ekologicznego badanych sztucznych i silnie zmienionych JCWP:

- w 2013 r. potencjał ekologiczny określono dla 86, w tym: dla 12 jako dobry i powyżej dobrego, 48 jako umiarkowany, 23 jako słaby i trzy jako zły;
- w 2014 r. potencjał ekologiczny określono dla 87, w tym dla 17 jako dobry i powyżej dobrego, 46 jako umiarkowany, 20 jako słaby i 4 jako zły;

³⁴ Osiecznica – Lutom (2015 r.), Samica Kierska – Niemieczkowo (2014 r.), Ostroroga – Wartosław (2013r.)

- w roku 2015 r. potencjał ekologiczny określono dla 86, w tym 17 jako dobry i powyżej dobrego, 41 jako umiarkowany, 22 jako słaby i sześć jako zły.

W latach 2013-2015, w wyniku badania JCWP sztucznych i silnie zmienionych, stwierdzono pogorszenie potencjału 16 JCWP. Pogorszenie to miało charakter czasowy. Natomiast poprawę potencjału ekologicznego stwierdzono dla 17 JCWP.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

Wojewódzki Inspektor podał, że przyczyną pogorszenia stanu ekologicznego JCWP jest pogorszenie klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych i fizykochemicznych. Elementy hydromorfologiczne nie wpływają na zmianę stanu/potencjału ekologicznego.

(dowód: akta kontroli str. 1079-1082)

Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych sztucznych i silnie zmienionych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Analizie poddano po jednej losowo wybranej JCWP sztucznych lub silnie zmienionych³⁵ dla których przeprowadzono badania monitoringowe. Interpretacja wyników badań wskaźników jakości wód powierzchniowych wchodzących w skład elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych była zgodna ze sposobem określonym w części B pkt XII, załącznika nr 8 rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji wód.

(dowód: akta kontroli str. 864-874)

Na terenie województwa wielkopolskiego w latach objętych kontrolą, znajdowało się 162 JCWP objętych monitoringiem. Badaniem stanu chemicznego objęto w latach 2013-2015 odpowiednio 45, 46, 52 JCWP. Na podstawie badań dokonano klasyfikacji stanu chemicznego i tak: jako dobry zakwalifikowano odpowiednio 29, 28 oraz 34 JCWP, natomiast pozostałe zakwalifikowano jako poniżej stanu dobrego. Pogorszeniu stanu chemicznego uległy trzy JCWP³⁶.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

W wyjaśnieniach Naczelnik Wydziału Monitoringu podała, że pogorszenie stanu chemicznego zostało określone na podstawie badań monitoringu diagnostycznego tj. wykonywanych w znacznie szerszym zakresie niż w latach poprzednich. Wskaźnik, który zdecydował o ocenie stanu chemicznego wód nie był badany w latach poprzednich. W zlewniach prowadzone są działania kontrolne, dotyczące kontroli oczyszczalni ścieków i kontrole interwencyjne gospodarki ściekami bytowymi.

(dowód: akta kontroli str. 1083-1085)

Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych był klasyfikowany na podstawie wyników badań obecności substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń chemicznych. Analizie poddano po jednej losowo wybranej jednolitej części wód płynących dla których przeprowadzono badania monitoringowe³⁷. Oceny stanu chemicznego WIOŚ dokonał na podstawie analizy 33 substancji priorytetowych oraz ośmiu substancji zanieczyszczających. Określanie stanu chemicznego odpowiadało sposobowi określone w załączniku nr 10 do rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji wód (przyjmując do analizy

³⁵ Kończak – Stobnica 2015 r., Warta od Rózanego Potoku do dopływu z Uchorowa 2014 r., Kuroch – Uciechów 2013 r.

³⁶ Noteć do Dopływu z jez. Luboń, Kanał Mosiński od Kani do Kanału Przysieka Stara, Północny Kanał Obry do Kanału Dzwirskiego.

³⁷ Kończak – Stobnica 2015 r., Samica Kierska Niemiechowo 2014 r., Kuroch – Uciechów 2013r.

uzyskane wyniki pomiarowe oraz środowiskowe normy jakości określone dla poszczególnych kategorii wód powierzchniowych w załączniku nr 9 do ww. rozporządzenia).

(dowód: akta kontroli str. 864-874)

W stosunku do wcześniej dokonanej oceny stanu chemicznego, poprawa jakości wód wystąpiła w trzech przypadkach, natomiast w 25 przypadkach ocena klasyfikacji stanu chemicznego jednolitej części wód nie uległa zmianie.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

W wyniku oceny stanu badanych JCWP:

- w 2013 r. w przypadku siedmiu oceniono go jako dobry, a 129 jako zły;
- w 2014 r. w przypadku sześciu oceniono go jako dobry, a 129 jako zły;
- w 2015 r. w przypadku sześciu oceniono go jako dobry, a 133 jako zły.

Stan jednolitych części wód powierzchniowych oceniono na podstawie wyników oceny stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych i wyników klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych. Wśród JCWP badanych w latach 2013-2015 r. pogorszenie stanu stwierdzono w dwóch przypadkach³⁸, w 110 przypadkach ocena JCWP nie uległa zmianie. Jako powód pogorszenia się oceny stanu JCWP, WIOŚ podaje, że spowodowane to było pogorszeniem się elementów biologicznych (ichtiofauny i fitobentosu) i ma charakter czasowy.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że pogorszenie stanu JCWP dla Pokrzywnicy nastąpiło w wyniku pogorszenia stanu ekologicznego wód (zmiany wartości fitobentosu o 10,7% w stosunku do wartości z 2012 roku, co spowodowało spadek do III klasy, ponieważ w 2012 roku wartość tego wskaźnika mieściła się w dolnym zakresie II klasy oraz wprowadzenie do oceny nowego wskaźnika – ichtiofauny, która była czynnikiem decydującym o znacznym pogorszeniu stanu ekologicznego w 2015 o dwie klasy). Pogorszenie drugiej JCWP Drawa od Mierzęckiej Strugi do ujścia, nastąpiło w wyniku pogorszenia stanu ekologicznego wód ze względu na wprowadzenie do oceny nowego wskaźnika – ichtiofauny, która była czynnikiem decydującym o pogorszeniu stanu ekologicznego. Istotnym czynnikiem dla jakości wód są panujące w ostatnich latach warunki pogodowe m.in. długie okresy bezdeszczowe wiosną i latem – trwające ponad 30 dni. Ważnym czynnikiem jest postępujące usuwanie roślinności nadbrzeżnej – drzew i krzewów, które skutkuje całkowitym odsłonięciem koryta i intensywnym parowaniem. Wydział i Działy Inspekcji prowadzą również kontrole planowe sprawdzające przestrzeganie warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych oraz realizację założeń Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Występowano również do organów samorządowych o podjęcie działań kontrolnych w stosunku do osób fizycznych korzystających z wód w przypadku interwencji dotyczących zwykłego korzystania z wód. Przekazywano im również informacje w formie raportów o stanie środowiska w Wielkopolsce za każdy rok, jak i raportów o stanie środowiska i działalności kontrolnej w powiatach, z ukierunkowaniem na poszczególne gminy.

(dowód: akta kontroli str. 1079-1082)

Wśród JCWP badanych w latach 2013-2015 r. poprawę stanu JCWP odnotowano w jednym przypadku³⁹.

(dowód: akta kontroli str. 892-902)

³⁸ Pokrzywnica, Drawa od Mierzęckiej Strugi do ujścia – naturalne,

³⁹ Kończak – sztuczna lub silnie zmieniona

Badania ichtiofauny wraz z ich oceną prowadził Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie (IRŚ), na zlecenie GIOŚ. W 2013 r. GIOŚ przekazał WIOŚ wyniki badań ichtiofauny przeprowadzone przez IRŚ w latach 2011 i 2012. Ze względu na fakt, że ocena ta w wielu przypadkach w sposób znaczący odbiegała od pozostałych wskaźników, GIOŚ zalecił, aby w takich przypadkach oceny ichtiofauny nie uwzględniać w klasyfikacji JCWP.

Wyniki badań ichtiofauny z roku 2011 i 2012 WIOŚ otrzymał e-mailem w dniu 26 kwietnia 2013 r. W roku 2013 badania ichtiofauny na rzekach na terenie województwa wielkopolskiego nie były prowadzone. Wyniki badań ichtiofauny WIOŚ otrzymał mailem w dniu 22 czerwca 2015 roku oraz pismem z dnia 27 kwietnia 2016 roku (wpływ do WIOŚ 4 maja 2016 r.)

(dowód: akta kontroli str. 685-692)

W 2015 r. WIOŚ otrzymał wyniki badań ichtiofauny dla ośmiu JCWP badanych w roku 2014. W procesie oceny stanu ekologicznego tych JCWP uwzględniono wyniki dla siedmiu, w jednym przypadku wynik wpłynął na pogorszenie oceny, natomiast w sześciu przypadkach wyniki badań nie wpłynęły na ocenę JCWP. Wyniki badań ichtiofauny nie zostały uwzględnione w jednym pp-k (Bukówka od Dzierżążnej do ujścia), gdyż w latach 2013-2015 JCWP nie była badana. W roku 2016 otrzymano wyniki ichtiofauny dla 13 JCWP badanych w 2015 roku, gdzie w przypadku 11 wykorzystano je do ustalenia oceny stanu ekologicznego, w przypadku siedmiu nie wpłynęły na ocenę, w czterech przypadkach wpłynęły na pogorszenie oceny, natomiast w przypadku dwóch badań ichtiofauny nie uwzględniono. Wyniki badań ichtiofauny nie zostały uwzględnione w jednym pp-k (Kocunia do jez. Sławianowskiego) z powodu braku badań w latach 2013-2015 oraz w jednym pp-k (Ostroroga) gdyż w badaniach nie stwierdzono ryb. Wyniki badania ichtiofauny wpłynęły na pogorszenie oceny jednej JCWP w 2014 r. i czterech w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 668-669)

WIOŚ dokonał oceny stopnia eutrofizacji śródlądowych wód powierzchniowych za okres 2012–2015. Przy dokonywaniu oceny stosowano metodykę opracowaną przez GIOŚ oraz wytyczne KE. W jej wyniku występowanie eutrofizacji stwierdzono w 143 JCWP, tj. w 14 JCWP więcej niż w okresie poprzedzającym dokonanie omawianej oceny. Pogorszenie oceny eutrofizacji nastąpiło m.in. na podstawie pomiarów makrofity, fitobentosu, azotu Kjeldahla czy BZT5. W badanym okresie wystąpiły przypadki zmniejszenia eutrofizacji w 20 JCWP w stosunku do ostatniej wcześniej dokonanej oceny.

(dowód: akta kontroli str. 875-891)

WIOŚ za poszczególne lata okresu 2013–2015 dokonał ocen spełnienia wymagań przez JCWP, wyznaczone i zaplanowane do objęcia monitoringiem poszczególnych rodzajów obszarów chronionych. I tak w przypadku monitoringu obszarów:

- chronionych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, o których mowa w art. 49b ust. 3 ustawy – Prawo wodne – corocznie oceniono dwie JCWP, z których żadna nie spełniała takiego wymagania;
- chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i będących odbiornikami zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych – oceniono odpowiednio 48, 74 oraz 111 JCWP, z których 7, 13 i 17 spełniało takie wymagania;

- narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych – oceniono 37 JCWP, z których żaden nie spełniał takiego wymagania;
- chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na obszary przeznaczone do ochrony siedlisk i gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – oceniono odpowiednio 7, 16 oraz 25 JCWP, z których jedna w roku 2015 spełniała takie wymagania.

(dowód: akta kontroli str. 875-891)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

5. Finansowanie zadań związanych z monitoringiem jakości wód rzek

Opis stanu
faktycznego

WIOŚ nie dysponował pisemną inwentaryzacją wszystkich potrzeb dotyczących monitoringu rzek w wymiarze rzeczowym oraz finansowym w aspekcie postanowień m.in. Dyrektywy 2000/60/WE Wodnej.

Pani Hanna Kończal w wyjaśnieniu podała, że tryb ustalania wojewódzkich programów Państwowego Monitoringu Środowiska, jest taki, iż ww. programy opracowywane są na podstawie odpowiednich Programów Państwowego Monitoringu Środowiska opracowanych przez GIOŚ i zatwierdzonych przez Ministra Środowiska, zgodnie z wytycznymi do ich opracowania przekazanymi przez GIOŚ, w oparciu o wykazy wód, charakterystyki jednolitych części wód, z uwzględnieniem wielkości emisji zanieczyszczeń do wód. Podstawę prawną do sporządzenia Programów Państwowego Monitoringu Środowiska stanowią postanowienia Ramowej Dyrektywy Wodnej i przepisy prawa krajowego.

Podobnie powstają programy PMS województwa wielkopolskiego w zakresie monitoringu wód powierzchniowych.

Każdorazowo, przed przystąpieniem do sporządzenia Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa wielkopolskiego w zakresie Podsystemu monitoringu jakości wód Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje analizy jednolitych części wód powierzchniowych płynących pod kątem:

- typu abiotycznego,
- statusu wód,
- presji na środowisko wodne,
- położenia na obszarach chronionych.

Pod uwagę brana jest również długość cieku i stabilność przepływu – do badań nie są wybierane cieki płynące okresowo, cieki o długości poniżej 10 km, o znikomym znaczeniu gospodarczym. W przypadku cieków okresowych nie ma możliwości pobrania prób w ilości umożliwiającej ocenę. Przyjęcie takich cieków do badań skutkowałoby nieuzasadnionym wydatkowaniem środków finansowych.

Liczba JCWP wybranych do badań w danym typie abiotycznym zależy od liczby wszystkich JCWP w danym typie na obszarze województwa z uwzględnieniem zróżnicowania jednolitych części wód pod względem statusu, presji i położenia na obszarach chronionych. Wybór następuje w sposób umożliwiający prawidłową ocenę stanu wód.

Programy Państwowego Monitoringu Środowiska województwa wielkopolskiego w zakresie monitoringu wód powierzchniowych są opracowywane przy udziale

Departamentu Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ, a następnie zatwierdzone przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, co stanowi potwierdzenie, że GIOŚ zna zakres danego programu PMŚ i uznaje go za odpowiedni. Uwarunkowania finansowe realizacji programu PMŚ są elementem tegoż programu. Potrzeby w wymiarze finansowym są określone na realizację całego programu PMŚ. Nie określa się odrębnie potrzeb finansowych na realizację zadań monitoringu rzek. Pozyskanie środków na realizację programów PMŚ w danym województwie jest zadaniem każdego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 220-222)

Na monitoring środowiska w latach 2013-2016 WIOŚ wydatkował łącznie 41 955,50 tys. zł, z czego 32 598,50 tys. zł (77,7 %) stanowiły wydatki bieżące, 7 000,00 tys. zł (16,7%) wydatki na badanie stanu środowiska (środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu), oraz 2 357,0 tys. zł (5,6%) wydatki na realizację:

- w 2015 r. projektu pn. „Wzmocnienie skuteczności monitoringu i kontroli oraz efektywności programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w Wielkopolsce (819,0 tys. zł) współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 oraz projektu pn. Analiza i ewaluacja modeli transportu zanieczyszczeń i ich dyspersji oraz systemów prognozy pogody z przygotowaniem i udostępnieniem wybranych modeli (588,0 tys. zł) współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- w 2016 r. projektu pn. „Wzmocnienie skuteczności monitoringu i kontroli oraz efektywności programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w Wielkopolsce (148,4 tys. zł), współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014, a także projektu pn. Poprawa efektywności energetycznej budynków WIOŚ w Poznaniu i Delegatury w Kaliszu (801,60 tys. zł) współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014.

W poszczególnych latach wydatki poniesione na prowadzenie monitoringu środowiska przedstawiały się następująco:

- w 2013 r. wydatkowano łącznie 9 369,70 tys. zł (środki własne WIOŚ 7 869,7 tys. zł - 83,9%, środki z WFOŚ i GW 1 500,0 tys. zł - 16,1%),
- w 2014 r. wydatkowano łącznie 9 602,8 tys. zł (środki własne WIOŚ 8 102,8 tys. zł - 84,3%, środki z WFOŚ i GW 1 500,0 tys. zł - 15,7%),
- w 2015 r. wydatkowano łącznie 11 545,0 tys. zł (środki własne WIOŚ 8 138,0 tys. zł - 70,5%, środki z WFOŚ i GW 2 000,0 tys. zł - 17,3%, 1 407,0 tys. zł środki z UE (12,2%),
- w 2016 r. wydatkowano łącznie 11 438,0 tys. zł (środki własne WIOŚ 8 488,0 tys. zł - 74,2%, środki z WFOŚ i GW 2 000,0 tys. zł - 17,5 %, 950,0 tys. zł środki z UE (8,3%).

W badanym okresie WIOŚ występował do WFOŚ i GW w Poznaniu o środki niezbędne m.in. do zapewnienia odpowiedniej jakości i wiarygodności danych dotyczących stanu środowiska w Wielkopolsce. Wnioski te, dotyczyły wydatków obejmujących m.in. zakupy: wyposażenia kontrolno-pomiarowego, odczynników, wzorców, materiałów biologicznych, szkła laboratoryjnego, a także naprawy aparatury i systemów pomiarowych oraz szkolenia pracowników. Na lata 2013-2016 złożono odpowiednio cztery wnioski na kwoty: 2 165,0 tys. zł; 1 500,0 tys. zł, 2 000,0

tys. zł; 2 000,0 tys. zł, przyznano natomiast odpowiednio: 1 500,0 tys. zł; 1 500,0 tys. zł, 2 000,0 tys. zł; 2 000,0 tys. zł.

W ocenie WIOŚ, nieotrzymanie w 2013 r. z WFOŚ i GW pełnej wnioskowanej kwoty nie wpłynęło negatywnie na realizację zaplanowanych zadań związanych z monitoringiem rzek. Niemniej, sytuacja ta spowodowała, że ograniczono zakupy inwestycyjne na kwotę 150 tys. zł dotyczące m.in. wielokanałowego komputerowego rejestratora temperatury 807 D, szafy termostatycznej jednokomorowej ST 1/C/60, szafy termostatycznej ST 2/B, stacji pogodowej Davis Vantage. Spowodowało to również, finansowanie ze środków WIOŚ kosztów dotyczących m.in. utrzymania Laboratorium (energia, woda) oraz transportu pobranych próbek, naprawy aparatury i systemów pomiarowych.

W ocenie NIK przyznane przez WFOŚ i GW w latach 2013-2016 środki finansowe, WIOŚ wykorzystał zgodnie z przeznaczeniem.

WIOŚ przedstawił za lata 2013- 2016 WFOŚ i GW w Poznaniu rozliczenia uzyskanych środków na dofinansowanie potrzeb w zakresie badania stanu środowiska w województwie wielkopolskim i w każdym przypadku, uzyskał pozytywną opinię i akceptację przekazanych rozliczeń.

(dowód: akta kontroli str. 223-248, 447-448)

Pani Hanna Kończal w wyjaśnieniach podała, że posiadane w latach 2013-2016 środki finansowe były wystarczające na realizację zadań związanych z monitoringiem rzek, ustalonych w programach PMS dla województwa wielkopolskiego.

(dowód: akta kontroli str. 188-190)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

6. Przeprowadzanie kontroli podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych oraz podejmowanie działań pokontrolnych

Opis stanu
faktycznego

W objętym kontrolą okresie, WIOŚ podejmował planowe działania związane z kontrolą podmiotów zarządzających oczyszczalniami ścieków komunalnych i przemysłowych odprowadzających ścieki do wód płynących, których eksploatacja wymagała uzyskania pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia zintegrowanego.

W Wydziale Inspekcji i Działach Inspekcji WIOŚ planowanie kontroli w ww. oczyszczalniach prowadzone było w Informatycznym Systemie Kontroli (ISK). Przy planowaniu kontroli uwzględniano m.in. priorytety obowiązujące w danym roku w oparciu o: założenia do planu rocznego określone przez GIOŚ, cele kontroli przyjęte do realizacji w danym roku, punktację wynikającą z wielokryterialnej analizy ryzyka (określoną w ISK), ustalenia poprzednich kontroli. W okresie objętym kontrolą uwzględniono cele ustalone przez GIOŚ i własne, w tym: ograniczenie zanieczyszczenia wód na terenach azotanowych, kontrolę podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub do ziemi pod kątem sprawdzenia przestrzegania prawa i decyzji administracyjnych.

W latach 2013-2016 na terenie działania WIOŚ funkcjonowało 187 oczyszczalni odprowadzających ścieki do wód płynących, których eksploatacja wymagała uzyskania pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia zintegrowanego, w których przeprowadzono ogółem 236 kontroli planowych i 54 kontrole pozaplanowe.

Realizacja rocznych planów kontroli w terenie oczyszczalni komunalnych i przemysłowych była następująca:

- w 2013 r. zaplanowano 56 kontroli i zrealizowano 56 (100,0%),
- w 2014 r., w 2015 r. oraz w 2016 r. zaplanowano i zrealizowano odpowiednio: 76/72 (94,7%); 62/57 (91,9%); 57/51 (89,4%).

Przyczynami niewykonania w latach 2014-2016 wszystkich zaplanowanych kontroli były: długotrwałe zwolnienie lekarskie jednego z inspektorów, duża liczba kontroli pozaplanowych, w tym interwencyjnych, udział inspektorów w innych czynnościach nie związanych z kontrolą w terenie.

W latach 2013-2016, kontrole planowe w terenie przeprowadzono w 97 oczyszczalniach jeden raz, a w 64 dwa i więcej razy. W 25 oczyszczalniach (13,4%) nie przeprowadzono kontroli (planowych i interwencyjnych), przy czym w grupie tej było 9 oczyszczalni przemysłowych i 16 oczyszczalni komunalnych (w tym 8 powyżej 2000 RML i 8 poniżej 2000 RLM).

(dowód: akta kontroli str. 249-314)

Pani Małgorzata Koziarska w wyjaśnieniu podała, że w latach 2013-2016 nie przeprowadzono kontroli terenowych w 25 oczyszczalniach, z uwagi na obciążenie i konieczność przeprowadzania kontroli, zgodnie z wytycznymi GIOŚ, także w innych zakresach. Biorąc pod uwagę również specjalizację poszczególnych inspektorów, nie było możliwości przeprowadzania kontroli we wszystkich oczyszczalniach.

Ponadto, przeprowadzona analiza wielokryterialna (w ISK) dla ww. zakładów pozwalała oszacować istotność i wpływ tych zakładów na środowisko (w porównaniu z pozostałymi zakładami), a także stanowiła materiał do analizy zasadności przeprowadzenia kontroli. Było to uwzględnione podczas sporządzania planów kontroli. W związku z tym, iż prowadzący ww. instalacje wykonywali wymagane badania i przekazywali wyniki do WIOŚ, które nie budziły zastrzeżeń, zostały przeprowadzone w tych przypadkach tylko kontrole dokumentacyjne.

(dowód: akta kontroli str. 1119)

Badanie 21 losowo wybranych protokołów kontroli planowych, przeprowadzonych w terenie, w zakresie prawidłowości ich dokumentowania i podejmowania działań pokontrolnych wykazało, że stosowany przez WIOŚ zakres kontroli w ww. oczyszczalniach był adekwatny do rodzaju wykonywanej przez te zakłady działalności.

W trakcie kontroli badano m.in. stan formalno-prawny, legalność działalności, opis instalacji, przestrzeganie warunków określonych m.in. w pozwoleniach wodnoprawnych, gospodarkę odpadami, w tym postępowanie z nimi, realizację zarządzeń pokontrolnych, realizację obowiązku przedkładania informacji o zakresie korzystania ze środowiska. Dokumentowanie kontroli nie budziło zastrzeżeń.

W 16 spośród 21 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, m.in. dotyczące:

- naruszenia warunków decyzji starosty dotyczących ilości odprowadzanych ścieków,
- braku pomiaru ilości ścieków oczyszczonych,
- niezapewnienia w punkcie zlewnym ścieków dowożonych pomiaru objętości nieczystości ciekłych i hermetycznego zrzutu ścieków,
- nieprawidłowości w zakresie eksploatacji i stanu technicznego urządzeń oczyszczalni,
- magazynowania komunalnych osadów ściekowych bezpośrednio na gruncie,

- nieprawidłowości w ewidencji i sprawozdawczości,
- niepoinformowania WIOŚ w Poznaniu o zamiarze przekazania komunalnych osadów ściekowych władającemu powierzchnią ziemi, na których osady mają być stosowane,
- przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do środowiska w zakresie BZT5, ChZT i zawiesiny ogólnej,
- przesyłania sprawozdań z badań ścieków na nieprawidłowych formularzach,
- niewykonywania analiz wód powierzchniowych powyżej i poniżej miejsca zrzutu ścieków,
- nieterminowego przekazywania wyników badań automonitoringowych odprowadzanych ścieków do WIOŚ.

W każdym uzasadnionym przypadku, podejmowano działania polegające m.in. na: kierowaniu do prowadzących instalacje zarządzeń pokontrolnych zobowiązujących ich do usunięcia nieprawidłowości (dotyczących m.in.: magazynowania komunalnych osadów ściekowych bezpośrednio na gruncie, nieprawidłowości w ewidencji i sprawozdawczości, przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach), udzielaniu pouczeń osobom odpowiedzialnym za stwierdzone nieprawidłowości.

W przypadku ujawnienia czynu karalnego zastosowano dopuszczone prawem środki dyscyplinujące, m.in.:

- sześć mandatów w kwotach od 100 do 400 zł, m.in. za przekroczenie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do środowiska w zakresie BZT5, ChZT oraz zawiesiny ogólnej, naruszenie warunków pozwolenia wodnoprawnego w zakresie jakości odprowadzanych ścieków,
- siedem pouczeń, m.in. za nieterminowe przekazanie badań automonitoringowych, niepowiadomienie WIOŚ o zamiarze przekazania komunalnych osadów ściekowych władającemu powierzchnią ziemi,
- pięć kar administracyjnych w wysokości 1000 - 36 565 zł, m.in. za wprowadzenie ścieków do wód z oczyszczalni z naruszeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego oraz brak wymaganej ilości pomiarów,
- dwa wnioski o ukaranie do sądu za brak badań gruntu na którym zastosowano odpady z oczyszczalni oraz przekroczenie dopuszczalnych warunków pozwolenia wodnoprawnego.

WIOŚ, po ustaleniu nieprawidłowości dotyczących m.in. braku pomiarów ilości ścieków oczyszczonych, niezapewnienia w punkcie zlewnym ścieków dowożonych pomiaru objętości nieczystości ciekłych i hermetycznego zrzutu ścieków, nieprawidłowej eksploatacji i stanu technicznego urządzeń oczyszczalni, informował o wynikach kontroli m.in.: starostów (7 informacji) oraz Marszałkowi Województwa Wielkopolskiego (6 informacji). W pismach tych nie wnoszono o poinformowanie o wykorzystaniu przedstawionych danych.

(dowód: akta kontroli str. 315-422)

Pani Małgorzata Koziarska w wyjaśnieniach podała, że wyniki kontroli przekazywane są innym organom wg kompetencji. Organy te na podstawie informacji przekazanej od WIOŚ wzywają prowadzących instalacje do przedłożenia wymaganych sprawozdań (m.in. dotyczących informacji o korzystaniu z środowiska lub zbiorczych zestawień o odpadach), dokonują przeglądów pozwoleń lub wzywają do zaniechania naruszeń. Informacje te przekazywane są do WIOŚ do wiadomości.

(dowód: akta kontroli str. 1121)

W latach 2013-2016, w ramach 290 kontroli oczyszczalni ścieków, WIOŚ przeprowadził własne badania i pomiary w trakcie 123 kontroli (42,4% kontroli

ogółem). W efekcie tych pomiarów, które miały na celu m.in. sprawdzenie przestrzegania warunków pozwoleń wodnoprawnych, w tym stężeń zanieczyszczeń w ściekach, stwierdzono 19 naruszeń tych warunków. W związku z czym, m.in. nałożono w tych przypadkach mandaty na podstawie art. 351 ustawy POŚ⁴⁰. W jednym przypadku w 2013 r. wymierzono za okres 23.05.2012 r. do 28.10.2012 r., karę biegnącą w wysokości 657 020 zł za wprowadzenie ścieków do wód z naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym⁴¹. Kwota ta, na wniosek podmiotu prowadzącego oczyszczalnię została w pełnej wysokości uznana decyzją Wojewódzkiego Inspektora na poczet środków własnych wydatkowanych na zrealizowanie przedsięwzięcia, którego wykonanie spowodowało usunięcie przyczyny ponoszenia kary.

(dowód: akta kontroli str. 291-314;423-433)

Pani Małgorzata Koziarska w wyjaśnieniach podała, że nadal istnieje problem braku możliwości wymierzania kar pieniężnych za naruszenia w zakresie składu i stanu ścieków, na podstawie pomiarów wykonanych przez WIOŚ w toku kontroli podmiotów, które uzyskały pozwolenia wodnoprawne po 1 stycznia 2003 r. Wynika to z tego, że podstawą oceny są próby pobrane jako średnie dobowe. Wobec powyższego niemożliwe jest prowadzenie oceny na podstawie pomiarów dokonanych w sposób określony w art. 314 POŚ, ponieważ nie pozwalają one ustalić, czy doszło do naruszenia warunków określanych w pozwoleniach wodnoprawnych wydanych po dniu 1 stycznia 2003 r.

Zgodnie z zasadami obowiązującymi w tym zakresie w przypadku pozwoleń wodnoprawnych wydanych przed dniem 1 stycznia 2003 r. karę można było wymierzyć na podstawie pomiarów wykonanych w toku kontroli przez WIOŚ (kara biegnąca i łączna, na podstawie art. 299 ust. 1 POŚ). W odniesieniu do pozwoleń wydanych po 1 stycznia 2003 r. karę można wymierzyć jedynie na podstawie pomiarów prowadzonych przez podmiot korzystający ze środowiska, obowiązany do dokonania takich pomiarów.

Brak możliwości wymierzania kar w oparciu o własne pomiary WIOŚ, za naruszenia warunków „nowych” pozwoleń wodnoprawnych, był wielokrotnie przedmiotem analizy i dyskusji w początkowym okresie obowiązywania ww. zasad, jednakże z uwagi na upływ czasu brak jest możliwości przedstawienia dowodów w tym zakresie.

Niespójność przepisów w ww. zakresie była znana, w wyniku m.in. przedstawienia przez NIK po kontroli w 2010 r. „Informacji o wynikach kontroli wymierzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska administracyjnych kar pieniężnych oraz ich egzekwowania”.

(dowód: akta kontroli str. 1119-1121)

W badanym okresie do Wydziału Inspekcji w Poznaniu i Działów Inspekcji w poszczególnych Delegaturach wpłynęło ogółem 41 wniosków o interwencję, które dotyczyły 35 podmiotów zarządzających oczyszczalniami. Przedmiotem ich było m.in.:

- wypływ nieoczyszczonych ścieków z oczyszczalni,
- uciążliwy hałas z oczyszczalni,
- pogorszenie jakości wód odbiornika ścieków,
- uciążliwe odory,
- nieprawidłowa gospodarka osadami,
- nieuregulowane sprawy formalno- prawne w oczyszczalni ścieków,
- wylanie ścieków z oczyszczalni bezpośrednio na pola,

⁴⁰ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519)

⁴¹ Pozwolenie wydane przed 1 stycznia 2003 r.

- magazynowanie osadów ściekowych bezpośrednio poza miejscem wytwarzania.

WIOŚ bez zbędnej zwłoki każdorazowo weryfikował zasadność wniosków o interwencję i podejmował działania zgodnie z zasadami określonymi w ISK.

W wyniku podjęcia 33 kontroli oraz dwóch kontroli tzw. dokumentacyjnych stwierdzono zasadność 26 spośród 41 złożonych wniosków, dotyczących 18 podmiotów zarządzającymi oczyszczalniami.

W ramach weryfikacji wniosków oraz w trakcie prowadzenia ww. kontroli, WIOŚ przeprowadzał w 27 przypadkach własne badania i pomiary, m.in. przy wskazaniu we wnioskach nieprawidłowości związanych z przekroczeniem warunków pozwolenia wodnoprawnego (m.in. ilości i jakości odprowadzanych ścieków) lub pozwolenia zintegrowanego.

(dowód: akta kontroli str. 434-440)

Analiza realizacji 20 ww. wniosków o interwencję wykazała, że w każdym przypadku przeprowadzono kontrolę w terenie i udokumentowano je w protokole kontroli.

W trakcie kontroli stwierdzono m.in.:

- przekroczenie ilości odprowadzanych ścieków ,
- nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego i eksploatacji urządzeń oczyszczalni,
- magazynowanie osadu ściekowego bezpośrednio na gruncie w miejscu stosowania,
- błędy w ewidencji i sprawozdawczości,
- przekroczenie dopuszczalnych parametrów określonych w posiadanym pozwoleniu wodnoprawnym dla ścieków odprowadzanych do wód,
- niezrealizowanie zarządzenia pokontrolnego, nieterminowe przekazywanie wyników z badań automonitoringowych do WIOŚ.

W przypadku ujawnienia czynu karalnego WIOŚ stosował m.in. postępowanie mandatowe, pouczenia lub kierował do sądu wnioski o ukaranie sprawcy. W badanej próbie wymierzono 13 razy mandaty w kwotach od 100 zł do 500 zł, m.in. za: przekroczenie dopuszczalnych parametrów określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, nieprzekazanie w terminie wyników badań ścieków, brak pozwolenia wodnoprawnego. W dwóch przypadkach złożono wniosek do sądu o ukaranie osoby odpowiedzialnej za wprowadzenie do wód płynących ścieków oczyszczonych o wysokich stężeniach zanieczyszczeń oraz przekazanie komunalnych osadów ściekowych podmiotowi, który nie władał gruntem oraz nie posiadał wyników badań osadu i gruntu. O wynikach kontroli poinformowano w ośmiu przypadkach starostów oraz w czterech przypadkach Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

Spośród 20 kontroli interwencyjnych, pomiary własne WIOŚ przeprowadził w 14 przypadkach, z tego w 12 wyniki kontroli przekazano prowadzącym instalacje w czasie kontroli, natomiast w dwóch przypadkach wyniki przesłano pocztą w terminie 21 dni od wykonania pomiarów, co było zgodne z postanowieniami art. 299 ust. 2 POŚ.

Postępowania interwencyjne prowadzone były w oparciu o zasady wynikające z opracowania GIOŚ pn. „System Kontroli Inspekcji Ochrony Środowiska”. Wnioski rozpatrywano bez zbędnej zwłoki, podejmując m.in. kontrolę w wytypowanej jednostce. W sytuacji kiedy okres realizacji wniosku przekraczał 30 dni, WIOŚ informował wnioskodawcę, iż w związku m.in. z obciążeniem pracą, nie może przesłać informacji o ustaleniach postępowania kontrolnego w terminie wskazanym w art. 244 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania

administracyjnego⁴² (Kpa). W związku z czym, działając na podstawie art. 245 Kpa ustalano w każdym takim przypadku nowy termin załatwienia sprawy.

(dowód: akta kontroli str. 441-446, 449-454)

Spośród 187 oczyszczalni ścieków odprowadzających ścieki do wód płynących, których eksploatacja wymagała uzyskania pozwolenia wodnoprawnego lub zintegrowanego, zarządzający 160 oczyszczalniami terminowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami składali do WIOŚ informacje o wynikach pomiarów jakości ścieków, natomiast w 27 przypadkach, prowadzący instalacje, nieterminowo wykonali badania (12 przypadków) lub nieterminowo przekazali wyniki badań do WIOŚ (15 przypadków).

W takich sytuacjach, WIOŚ przypominał pisemnie prowadzącym oczyszczalnie o obowiązku terminowego przekazywania wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi.

Badanie 40 losowo wybranych adnotacji sporządzonych przez pracowników Wydziału i Działów Inspekcji WIOŚ z analiz badań automonitoringowych w zakresie badań jakości i ilości odprowadzanych ścieków, wykazało, że w latach 2013-2016, WIOŚ kontrolował zawarte w pozwoleniach wodnoprawnych oraz pozwoleniach zintegrowanych warunki odprowadzania ścieków z oczyszczalni do rzek. Wyniki tych analiz przedstawiano w dokumencie pn. „Adnotacja z czynności kontrolnych opartych na analizie badań automonitoringowych” oraz od 2016 r. w „Adnotacji z kontroli dokumentacyjnej”.

(dowód: akta kontroli str. 291-314, 455-458)

Pani Małgorzata Koziarska w wyjaśnieniu podała, że jedynie podczas kontroli w terenie WIOŚ (udokumentowanej protokołem kontroli) WIOŚ posiada możliwości dyscyplinowania sankcjami lub zarządzeniami pokontrolnymi podmioty u których stwierdzono nieprawidłowości związane z nieterminowym przekazywaniem wyników badań automonitoringowych. Z kolei w ramach kontroli dokumentacyjnej, do których należy analiza otrzymanych z oczyszczalni wyników pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków, nie ma prawnych możliwości dyscyplinowania prowadzących daną instalację (brak możliwości zastosowania sankcji w postaci mandatu karnego lub pouczenia oraz wydania zarządzenia pokontrolnego), co wskazano w piśmie GIOŚ z dnia 24 czerwca 2016 r. (DliO-0703/64/2016/MW).

W piśmie tym podano m.in., że wydanie zarządzenia pokontrolnego oraz nakładanie mandatu karnego czy udzielenia pouczenia jest możliwe tylko po przeprowadzeniu kontroli w terenie.

(dowód: akta kontroli str. 1121-1122)

W latach 2013-2016, WIOŚ objął administracyjnymi karami pieniężnymi 23 oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych, których eksploatacja wymagała uzyskania pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia zintegrowanego. W wyniku przeprowadzenia kontroli dokumentacyjnych, opartych na analizie badań automonitoringowych oraz w jednym przypadku własnych badań i pomiarów, stwierdzono naruszenia wymogów ochrony środowiska i wydano ogółem 45 prawomocnych decyzji wymierzających kary pieniężne na ogólną kwotę 4 912,7 tys. zł za przekroczenie określonych w ww. pozwoleniach warunków dotyczących m.in. ilości ścieków, ich stanu i składu .

W tych przypadkach liczba przekroczeń warunków odprowadzania ścieków wahała się od 1 do 6. Spośród 45 decyzji w 19 przypadkach kary wymierzono w oparciu

⁴² Dz. U. z 2016 r. poz. 23

o regulację zawartą w art. 305a POŚ, w sytuacji kiedy pomiary ciągle nie były prowadzone przez rok kalendarzowy lub pomiary nasuwały zastrzeżenia.

W jednym przypadku, w 2013 r. wydano decyzję na podstawie własnych badań oraz pomiarów i wymierzono za okres 23.05.2012 r. do 28.10.2012 r. tzw. karę biegnącą na kwotę 657 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 459-509)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Badanie 40 losowo wybranych adnotacji sporządzonych przez pracowników Wydziału i Działów Inspekcji WIOŚ z analiz badań automonitoringowych w zakresie badań jakości i ilości odprowadzanych ścieków, wykazało, że w 15 przypadkach (37,5%) analizy te sporządzono w terminie do jednego miesiąca od uzyskania ostatnich danych za dany okres oceny. W 12 przypadkach analizy te sporządzono w okresie do 10 miesięcy, a w pozostałych 13 przypadkach, okres ten wahał się od 11 do 31 miesięcy.

W ISK w pkt 5.3. w części dotyczącej wykonywania kontroli w oparciu o dokumenty, wskazano, że adnotacje z ww. analiz należy sporządzić po uzyskaniu od zakładu wszystkich badań pomiarów za dany okres oceny.

Pani Hanna Kończal w wyjaśnieniach podała, że przyczyną przedłużania w czasie podjęcia kontroli dokumentacyjnych związanych z analizą badań automonitoringowych były m.in. zastępstwa pracowników mało doświadczonych w miejsce pracowników przebywających na urloпах macierzyńskich lub zwolnieniach lekarskich.

(dowód: akta kontroli str. 510-592, 1124-1125)

Zdaniem NIK, niezależnie od przyczyn obiektywnych, przedłużanie w czasie ww. kontroli dokumentacyjnych może skutkować zmniejszeniem efektów działań dyscyplinujących związanych z wymierzaniem kary administracyjnej w wyniku naruszenia warunków pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia zintegrowanego.

2. W ww. adnotacjach opisywano w sposób niejednorodny obszary wskazane do sprawdzenia w ISK w części I „Zasady prowadzenia kontroli”.

Spośród 40 zbadanych adnotacji, w sześciu przypadkach nie opisano oceny związanej z miejscem i zakresem wykonanych badań i pomiarów w stosunku do pozwolenia wodnoprawnego, w dwóch przypadkach nie ustosunkowano się do wykonania badań przez akredytowane laboratorium, w 11 przypadkach nie przedstawiono oceny terminowości wykonania badań i pomiarów, w 18 przypadkach nie oceniono terminowości przekazania do WIOŚ wyników badań i pomiarów, w 15 przypadkach nie oceniono sposobu prezentacji badań i pomiarów, w stosunku do obowiązujących wzorów i przepisów.

Pani Hanna Kończal w wyjaśnieniach podała, że pracownicy przy dokumentowaniu czynności analitycznych badań automonitoringowych stosują zakładany przez ISK uproszczony sposób dokumentowania czynności kontrolnych, a wyniki pomiarów analizowane są przede wszystkim pod kątem ewentualnego wszczęcia postępowania w sprawie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej.

(dowód: akta kontroli str. 510-602, 1124-1125)

Zdaniem NIK, pracownicy Wydziału i Działów Inspekcji nie mogą co do zasady dowolnie wybierać, które czynności dowodowe zamieszczają w adnotacji, a które z nich pominają, gdyż to niewątpliwie utrudnia prowadzenie efektywnego nadzoru na tych pracownikami.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴³, wnosi o:

- 1) planowanie zadań monitoringu rzek w Wojewódzkim Programie Państwowego Monitoringu Środowiska w sposób gwarantujący spełnienie wszystkich przepisów prawa w tym zakresie;
- 2) podjęcie działań w celu ujęcia w Programie Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2016–2020 monitoringu:
 - operacyjnego na wszystkich jednolitych częściach wód powierzchniowych ujętych w wykazie Prezesa KZGW jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, dla których istnieje możliwość poboru prób z wymaganą częstotliwością,
 - obszarów chronionych lub z nimi powiązanych ze względu na obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, na tych jednolitych częściach wód powierzchniowych, które zostały zaplanowane do monitoringu operacyjnego i spełniają także przesłanki do objęcia ich MOEU;

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁴³ Dz.U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2017 r. poz. 524

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 27 marca 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy
Renata Robińska
doradca techniczny

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
Zbigniew Stasiak
główny specjalista kontroli państwowej

.....